

BIULETYN POLONIJNY (78)

ZAWARTOŚĆ: I. Polacy w Kościele na Islandii; II. Charakterystyka duszpasterstwa polskiego na Islandii; III. Analiza profili polonijnych na portalu społecznościowym Facebook.com, jako nowy kierunek badań nad Polonią; IV. Homilia wygłoszona podczas świątowych obchodów Dnia Polonii i Flagi w Królestwie Belgii, Bruksela, Notre Dame de la Chapelle, 6 V 2018.*

I. POLACY W KOŚCIELE NA ISLANDII

Losy wielu tysięcy Polaków, którzy w kilku ostatnich dziesięcioleciach opuścili ojczyznę w poszukiwaniu pracy i lepszego życia, mogą być potwierdzeniem tezy, że wiek XX i początek XXI to czasy migracji. W refleksji nad tym problemem, obok wyzwań i zagrożeń związanych z tym zjawiskiem, wskazuje się również na misyjny czy ewangelizacyjny wymiar procesu migracji. Ożywienie niektórych Kościołów na zachodzie Europy, czy też nadzieję na nie, upatruje się niekiedy w imigrantach z Polski. Ważną rolę odgrywa w tym kontekście polskie duszpasterstwo.

Emigracja polska na Islandii

Jednym z kierunków polskiego fenomenu migracji stała się także rzucona na burzliwe wody Północnego Atlantyku Islandia. Nie stanowi ona, oczywiście, głównego kierunku wyjazdów Polaków, ale jest bardzo interesującym przypadkiem. Jak wykazały badania socjologiczne przeprowadzone wiosną 2010 r. przez wykładowców i studentów Collegium Civitas, na Islandię wyjeżdżało ok. 0,1% wszystkich emigrantów z Polski. Ten, wydawać się może niewielki, odsetek stanowił jednak wówczas 37% wszystkich imigrantów przybywających na wyspę i 3% jej populacji. W styczniu

* Redaktorem Biuletynu polonijnego jest Eugeniusz S a k o w i c z, Warszawa.

2011 r. na 318 452 dwie osoby zamieszkujące Islandię zameldowanych było 9463 imigrantów z Polski.¹

Według informacji pochodzących z Islandzkiego Urzędu Statystycznego, na koniec 2017 r. Islandię zamieszkiwało 348 580 osób. W 2017 r. przybyło tu 890 osób pochodzących z Polski. Drugą pod względem liczebności grupą byli Litwini, których przybyło 250.² Na koniec pierwszego kwartału 2018 r. liczba ludności Islandii osiągnęła, niespotykaną dotąd w historii, liczbę 350 710 osób. Oficjalne dane mówiły, że 64% całej populacji wyspy (224 tys. osób) mieszka w regionie stołecznym i samym Reykjavíku. Z ogólnej liczby 2530 imigrantów przybyłych w tym czasie na Islandię, 770 osób pochodziło z Polski. Jak informuje Islandzki Urząd Statystyczny, Islandię zamieszkuje łącznie 39 570 cudzoziemców, co daje 11,3% całej populacji kraju.³

Trudno precyzyjnie wskazać i opisać początki emigracji Polaków na Islandię. Pierwsze kontakty zaczęły się zapewne w latach 60. XX w., gdy Islandczycy zaczęli remontować i budować statki w polskich stocznicach. Kolejne próby rekrutacji polskich pracowników miały miejsce w latach 80. i także związane były z przemysłem okrętowym. W tym też czasie na Islandię zaczęło przybywać coraz więcej Polaków, którzy zatrudniani byli głównie w zakładach przetwórstwa rybnego. Proces ten nasilił się w latach 90., a jeszcze bardziej po 2004 i 2006 r., gdy Islandia (choć nie-należąca do UE) otworzyła swój rynek pracy dla pracowników z Polski. Czasowe zmniejszenie liczby emigrantów z Polski było spowodowane załamaniem islandzkiej gospodarki jesienią 2008 r. Jednak dość szybko Islandia podniosła się z kryzysu i na powrót stała się dla Polaków atrakcyjnym miejscem pracy.

Polacy dość szybko zyskali dobrą opinię wśród islandzkich pracodawców i postrzegani byli przez pryzmat pracowitości i sumienności. Polscy imigranci znajdowali i nadal znajdują zatrudnienie w zakładach przetwórstwa rybnego, w branży spożywczej, w sektorze usługowym, opiece społecznej.

¹ Zob. A. W o j t y ń s k a, *Historia i charakterystyka migracji z Polski do Islandii*, w: M. B u d y t a - B u d z y ń s k a (red.), *Integracja czy asymilacja? Polscy imigranci w Islandii*, Warszawa 2011, s. 29.

² Zob. M. S z e w c z u k, *Rośnie populacja Islandii*, <http://icelandnews.is/islandia/ciekawostki-islandia/rosnie-populacja-islandii> (dostęp: 17 VII 2018).

³ Zob. K. G r a b o w s k i, *Liczba ludności Islandii osiągnęła 350 000. Imigranci stanowią 11,3% populacji*, <http://icelandnews.is/wiadomosci/z-kraju/liczba-ludnosci-islandii-osiagnela-350-000-imigranci-stanowia-113-populacji> (dostęp: 17 VII 2018).

W 2007 r. 40 % zatrudnionych Polaków pracowało w budownictwie.⁴ Te obszary zatrudnienia utrzymują się nadal, choć pojawiają się też nowe miejsca, gdzie można spotkać Polaków – jest to szeroko rozumiana branża turystyczna czy edukacja. W ostatnich latach akcje rekrutacyjne w Polsce prowadziły firmy obsługujące międzynarodowe lotnisko w Keflaviku.

Początkowo migracja z Polski obejmowała północno-wschodnie regiony Polski (okolice Białegostoku, Ełku, Łomży) i te obszary są obecnie reprezentowane najliczniej. Z czasem dołączyli przyjezdni z Pomorza, Małopolski i Podkarpacia. Aktualnie spotkać można, choć w mniejszej liczbie, pracowników ze wszystkich regionów Polski.

Charakteryzując od strony socjologicznej emigrację polską w Islandii, wskazuje się, że jest to emigracja mała (choć stanowi najliczniejszą mniejszość narodową), młoda stażem (czyli bez problemu drugiego i trzeciego pokolenia imigrantów, choć w wiek nastoletni wkroczyło już pokolenie urodzone na Islandii), emigracja o charakterze zarobkowym, ewentualnie poznawczym (nie występuje emigracja polityczna). Interesującym i ważnym socjologicznie zagadnieniem jest również spojrzenie na obecność Polaków pośród społeczeństwa islandzkiego jako na spotkanie dwóch społeczeństw homogenicznych.⁵

Cechą charakteryzującą emigrację polską w Islandii jest też brak ukształtowanych i trwałych organizacji polonijnych. Powstające inicjatywy mają często charakter spontaniczny, oddolny i czasowy. Wśród organizacji skupiających i organizujących życie kulturalne i społeczne Polaków na Islandii wymienia się Towarzystwo Przyjaźni Islandzko-Polskiej, choć nie jest to organizacja polonijna. W 2010 r. wymieniano działające Stowarzyszenie Polaków w Islandii, Związek Polaków Fiordów Zachodnich oraz Związek Kultury Polskiej „Rejs” w Keflaviku. Ośrodkami, które próbują integrować życie Polaków na Islandii, jest Konsulat RP (od 2018 r. Ambasada RP) oraz powstała w 2008 r. Szkoła Polska w Reykjaviku założona i prowadzona przez Stowarzyszenie Przyjaciół Polskiej Szkoły.⁶

Ważną rolę w integracji polskiej społeczności na Islandii odgrywa również Kościół katolicki. Nie wszyscy imigranci identyfikują się z nim

⁴ Zob. *tamże*, s. 37.

⁵ Zob. M. B u d y t a - B u d z y ń s k a, *Wstęp*, w: t a ż, *Integracja czy asymilacja?* s. 8-11.

⁶ Zob. A. W o j t y ń s k a, *Historia i charakterystyka migracji z Polski do Islandii*, s. 40-41.

i uczestniczą w życiu tej wspólnoty, ale dla znacznej części jest to miejsce bądź to regularnego praktykowania swej wiary, bądź choćby przeżywania ważniejszych świąt. Badania socjologiczne pokazują, że świętowanie czy uczestnictwo w liturgii Kościoła stanowi niekiedy praktykę izolacyjną i utrudnia pełną integrację.⁷ Trzeba tu jednak uwzględnić odmiennność kultury i wyznania panujących na Islandii oraz często słabą znajomość języka islandzkiego, co utrudnia pełniejsze wejście w dialog z miejscową społecznością.

Jak zauważa ambasador RP, Gerard Pokruszyński, Kościół katolicki i pracujący wśród Polaków polscy księża są naturalnymi sprzymierzeńcami i współpracownikami polskiej placówki dyplomatycznej na Islandii. Duszpasterstwo polskojęzyczne pozwala skupiać Polaków i kształtować ich patriotyczną postawę. Aktywność duszpasterska, niedzielne msze św., katecheza, przygotowanie do sakramentów i wszelkie przyparafialne inicjatywy służą nauce języka polskiego, integracji Polaków oraz podtrzymaniu narodowej tożsamości.⁸ Obecność polskich imigrantów stanowi także ważny impuls do odrodzenia, ożywienia i rozwoju Kościoła katolickiego w tym kraju.⁹ Stanowi ona bez wątpienia ważny i godny odnotowania fakt, szczególnie najnowszej historii tego Kościoła, która swymi początkami sięga X w.

Historia Kościoła na Islandii

Pierwsze ślady obecności chrześcijaństwa na tej wyspie należy łączyć z mnichami iroszkockimi, którzy prawdopodobnie od początku IX w., jeszcze przed systematycznym zasiedleniem wyspy, przybywali tu w ramach swych wędrówek *pro Christi amore*. Wśród pierwszych osadników, którzy od 874 r. zasiedlali Islandię, byli też przedstawiciele religii chrześcijańskiej. Po okresie zasiedlenia i stworzenia podwalin niepodległego państwa, pierwszy w Europie, powstały w 930 r., parlament Althing podjął decyzję

⁷ Zob. M. Nowicka, *Od-świętość: świętowanie i odpoczynek jako praktyki izolacyjne*, w: M. Budzyna-Budzynska, *Integracja czy asymilacja?* s. 187-196.

⁸ G. Pokruszyński, *Przemówienie w parafii Jana Pawła II w Ásbrú*, 4 marca 2018 r.

⁹ Zob. *Islandia: potroiła się liczba katolików, potrzebne są nowe kościoły*, <http://niedziela.pl/artukul/13030/Islandia-potroiila-sie-liczba-katolikow> (dostęp: 17 VII 2018).

o przyjęciu chrześcijaństwa. Było to latem 1000 r. Od tego momentu rozpoczęła się na Islandii praca misyjna. Ważnym jej momentem było powstanie w 1056 r. pierwszego biskupstwa w Skálholt. Drugim, dla północnej części kraju, było powstałe w 1106 r. biskupstwo z siedzibą w Hólar. Przyjęcie chrześcijaństwa było w historii Islandii ważnym i owocnym wydarzeniem, wprowadzało w krąg kultury europejskiej, łączyło z ówczesnymi centrami naukowymi i kulturalnymi, pozwalało kształtować narodową tożsamość i kulturę. Z tego pierwszego okresu chrześcijaństwa na Islandii pochodzi jej patron i jedyny kanonizowany święty – św. Thorlak, biskup Skálholt w latach 1178-1193. Kościół katolicki przyczynił się w tym czasie do bujnego rozwoju szkolnictwa, kultury islandzkiej, mógł poszczycić się także rozwojem życia monastycznego.¹⁰

Jako istotna siła życia społecznego Kościół przetrwał utratę niezależności Islandii najpierw na rzecz Norwegii (1262 r.) a następnie Danii (1380 r.). Kres istnieniu Kościoła katolickiego na Islandii położyła reformacja. Walnie przyczynił się do tego król duński Christian III, który wykorzystał reformację, aby zawłaszczyć przy tej okazji dobra kościelne. Na czele ruchu broniącego Kościoła katolickiego i jednocześnie niezależności Islandii stanął wówczas biskup Hólar – Jón Arason. Zorganizowany przez niego zbrojny opór nie był w stanie przeciwstawić się siłom duńskim, a sam biskup został ścięty 7 listopada 1550 r. Przerwało to na kilkaset lat istnienie katolicyzmu na Islandii. Dobra kościelne zostały skonfiskowane przez króla, a częściowo przejęte przez kościół luterański. Pierwsi po trzystu latach księża katolicycy przybyli na wyspę w 1859 r., by objąć opieką duszpasterską przebywających tu francuskich rybaków. W tym czasie Islandia należała do założonej w 1855 r. „Misji Arktycznej”. Księża spotkali się jednak z dość szorstkim przyjęciem ze strony Islandczyków. Sytuację poprawiła nieco nowa konstytucja z 1874 r., która gwarantowała wolność religijną. W 1895 r. na Islandię przybyła kolejna grupa misjonarzy, tym razem posłanych przez Kościół duński. Było to dwóch księży i cztery siostry ze Zgromadzenia św. Józefa z Chambery. Rozpoczęli oni systematyczną akcję misyjną, koncentrując się na posłudze wśród chorych i prowadzeniu szkoły.¹¹

W 1903 r. na Islandię przybyli monfortianie, którzy posługiwali tu do 1968 r. Przyczynili się oni do dalszego rozwoju misji. Jeszcze w 1897 r. na

¹⁰ Zob. N. P. Njardvík, *Birth of a nation*, Reykjavík 1973; zob. też. P. Wittmann, *Iceland*, w: *The Catholic Encyclopedia*, t. 7, New York 1910, s. 615- 616.

¹¹ Zob. *tamże*, s. 616-617.

farmie Landakot został konsekrowany kościół pod wezwaniem Najświętszego Serca Jezusowego, który służył przez 25 lat. Około 1918 r. zgromadzenie podjęło decyzję o budowie nowego kościoła według projektu miejscowego architekta Guðjóna Samúelssona. Budowa została ukończona i kościół konsekrowano 23 lipca 1929 r. W 1923 r. Islandię odwiedził kard. Wilhelm van Rossum, prefekt Kongregacji Propaganda Fide, który ustanowił na Islandii, niezależną od struktur Kościoła duńskiego, Prefekturę Apostolską. Na jej czele stanął Martin Meulenberg. Miało to duże znaczenie w dobie uzyskiwania niezależności przez Islandię. W 1929 r. wraz z utworzeniem Administratury Apostolskiej został on ordynowany na pierwszego od czasów reformacji biskupa Reykjavíku. Jego następcą został konsekrowany w lipcu 1943 r. Jóhannes Gunnarsson.¹² Były to ważne kroki w kierunku utworzenia na Islandii samodzielnej struktury kościelnej.

18 października 1968 r. papież Paweł VI erygował w stolicy kraju diecezję. W 2018 r. Kościół na Islandii przeżywał więc ważny jubileusz. W ciągu pięćdziesięcioletniej historii diecezja w Reykjavíku miała 5 ordynariuszy. Pierwszym został Hendrik Hubert Frehen (1968-1986). Kolejnym, w latach 1986-1994, był Alfred James Jolson, następnie na czele Kościoła w Islandii w latach 1996-2007 Jóhannes Gijssen. Zastąpił go Pierre Bürcher (2007-2015). Od września 2015 r. biskupem Reykjavíku jest Dávid Tencer OFM Cap.

Rozwój diecezji reykjawińskiej ukazuje poniższe zestawienie:

	1968	2017
Mieszkańcy Islandii	200 000	350 000
Liczba katolików	1070 (0,53%)	13 500 (3,8%)
Parafie	2	7
Kościóły i kaplice	5	17
Chrzty	22	137
Bierzmowania	12	122
Małżeństwa	10	20
Pogrzeby	4	30
Księża	7	15
Diakoni	–	1
Siostry zakonne	65	29. ¹³

¹² Zob. G. Guðmundsson, *The Catholic Church's mission and activity in Iceland during the 20th century*, w: *The Third Millennium and the Catholic Church in Iceland*, Reykjavík 1999, s. 30-49.

¹³ Zob. *1968-2018 Reykjavíkurbiskupdæmi 50 ára*, b.m.r.w.

Na początku 2015 r. na 10 455 osób deklarujących swą przynależność do Kościoła katolickiego Polacy stanowili 60%. Islandczycy stanowili 15% wiernych, 10% Filipińczycy, 5% Litwini i pozostałe 10% to inne narodowości.¹⁴

Polskie akcenty najnowszej historii Kościoła na Islandii

Jeszcze zanim Kościół na Islandii nabrał tak dominującego polskiego kolorytu, w jego najnowszej historii pojawiło się kilka polskich akcentów. Po pierwsze, to papież-Polak, Jan Paweł II, oficjalnie potwierdził kanonizację niezwykle ważnego dla Islandczyków świętego – św. Thorlaka. Listem Apostolskim *Cum Sanctus* z 14 stycznia 1984 r. zatwierdził jego, i tak żywy na Islandii, kult i ogłosił go patronem tego kraju.¹⁵

Od marca 1984 r. na Islandii, w Hafnarfjörður, przebywają polskie karmelitanki bose. Kontynuują one obecność tego zakonu zapoczątkowaną jeszcze w 1939 r. przez siostry z Karmelu w Holandii, które w wyniku braku powołań musiały opuścić Islandię w 1983 r. W tej sytuacji, 19 marca 1984 r., do oddalonego o 12 km od Reykjavíku Hafnarfjörður przybyły siostry z Elbląga. Utrzymują się one w dużej mierze z pracy własnych rąk. Prowadzą przyklasztorny sklepik, gdzie można nabywać ręcznie zdobione świece lub okolicznościowe karty. Siostry wykonują także ozdobne dedykacje do ksiąg gości, malują obrazy, przygotowują dekoracje, szopki na Boże Narodzenie i islandzkie pamiątki. Karmelitanki nagrały również kilka płyt z własną muzyką. Ta praca jest okazją, by dawać świadectwo Ewangelii, poznawać ludzi, a Islandczykom – w większości luteranom – daje możliwość zetknięcia się z klasztorem kontemplacyjnym.¹⁶

Na swej stronie internetowej siostry piszą m. in.: „Jakże ważne dla Islandczyków jest nasze zapewnienie o duchowej jedności z nimi. Codziennie znajdujemy napisane intencje modlitewne w specjalnej skrzynce

¹⁴ Zob. *Island. Diasporakirche in wilder Natur*, b.m.r.w., s. 45.

¹⁵ Zob. Jan Paweł II, *List Apostolski Cum Sanctus*, http://w2.vatican.va/content/john-paul-ii/la/apost_letters/1984/documents/hf_jp-ii_apl_19840114_cum-sanctus.html (dostęp: 17 VII 2018).

¹⁶ Zob. J. D u d ł a, *Karmel wśród gejzerów*, <https://www.gosc.pl/doc/767177>. *Karmel-wsrod-gejzerow* (dostęp: 17 VII 2018); zob. też R. R a c z y ń s k i, *Na krańcu Europy – polskie siostry zakonne i księża w Islandii*, *Cywilizacja i Polityka* 12/2014, s. 276-278; zob. także *Klasztor Polskich Mniszek Karmelitanek Bosych na Islandii*, <http://karmel.is/pol/index.html> (dostęp: 17 VII 2018).

umieszczonej w kaplicy i odbieramy telefony i e-maile z prośbami o modlitwę. W Sercu Jezusa składamy troski i problemy tych, którzy szukają u nas wsparcia, zapraszamy do kaplicy, do wspólnej modlitwy. Wielu przyjmuje zaproszenie, a potem dziękują i mówią, jak dużo siły i pokoju otrzymali w czasie tych kilku chwil modlitewnej zadumy. To wspaniałe usłyszeć takie słowa z ust protestantów. Jak przekonaliśmy się już wielokrotnie, dla ludzi szczerze szukających i kochających Boga, wyznanie nie stanowi żadnej bariery. Wielokrotnie słyszałyśmy zapewnienia Islandczyków, jak cenią fakt, że opuściliśmy swój kraj, by tutaj zamieszkać, modlić się za nich i w ten sposób dzielić z nimi los”.¹⁷

Kolejnym ważnym wydarzeniem i zarazem duszpasterskim oddziaływaniem była wizyta Jana Pawła II na Islandii. Odbyła się ona w dniach 3-4 czerwca 1989 r., w ramach 42. podróży apostolskiej, na szlaku której znalazły się kraje skandynawskie.¹⁸ Pielgrzymka papieża-Polaka była doniosłym wydarzeniem w historii Kościoła na Islandii i znaczącym spotkaniem dla całego społeczeństwa islandzkiego. Budującą była postawa Jana Pawła II, jego nauczanie odwołujące się do historii i kultury Islandii. Polskimi akcentami wizyty była obecność na spotkaniu w katedrze w Reykjavíku (3 czerwca) karmelitanek z Hafnarfjörður, do których papież zwrócił się w ojczystym języku, oraz obecność dość licznej grupy Polonii.¹⁹ W swej relacji siostry odnotowały: „Cała katedra wypełniona była ludźmi. Tu i ówdzie pojawiała się polska chorągiewka, biało-czerwona naszywka na klapie marynarki. Nie było krakowskich strojów, nie było grupy polonijnej. Różne czynniki nie życzyły sobie takiego podkreślania polskości. «Papież przyjeżdża do Islandii a nie do Polonii». Jeśli takie ustawienie sprawy ma przynieść większy owoc w duszach mieszkańców Wyspy, niech i tak będzie”.²⁰

Innym polskim akcentem papieskiej wizyty był 12-metrowy krzyż, który górował nad placem celebry papieskiej 4 czerwca 1989 r. Była to inicjatywa

¹⁷ Zob. *tamże*.

¹⁸ Zob. A. Jackowski, I. Sołjan (red.), *Leksykon pielgrzymek Jana Pawła II*, Kraków 2006, s. 448-449.

¹⁹ Zob. *Błogosławiony, który przychodzi w imię Pana. Skrócona relacja przebiegu nawiedzenia Islandii w dniach 3-4 czerwca 1989 roku przez Namiestnika Chrystusowego Jana Pawła II – widziane z karmelitańskiego podwórka*, mps, b.m.r.w., s. 3-6.

²⁰ *Tamże*, s. 4.

i dar islandzkich skautów, którzy w celu upamiętnienia wizyty papieża zamówili w Krakowie i sprowadzili na Islandię krzyż z polskiego dębu. Papież poświęcił go, a skauci przewieźli i ustawili go w swej centralnej stancy, gdzie odbywają swe spotkania. Krzyż miał również symbolizować łączność katolików i protestantów.²¹

Postać Jana Pawła II, jego pielgrzymkę na Islandię można niewątpliwie uznać za swoisty impuls dla polskiego duszpasterstwa na Islandii. W połączeniu ze znacznym wzrostem liczby Polaków był to też powód powierzenia jednej z parafii wstawiennictwu św. Jana Pawła II. We wrześniu 2014 r. w perspektywie ograniczeń lokalowych wcześniejszej kaplicy św. Barbary w Keflavíku diecezja zakupiła budynek dawnej Kaplicy Światła na terenie dawnej bazy NATO w Ásbrú. W trakcie uroczystości poświęcenia przejmowanego kościoła, 20 i 21 września 2014 r., polska społeczność, w odpowiedzi na pytanie bp. Pierre'a Bürchera, niemalże jednogłośnie zaproponowała, by patronem parafii został Jan Paweł II. Ordynariusz Reykjavíku uwzględnił ten głos i odwołując się też do pobytu papieża na Islandii w 1989 r., 23 września 2014 r. erygował w Ásbrú parafię pod wezwaniem św. Jana Pawła II.²²

Duszpasterze polonijni na Islandii

W związku z coraz większym napływem pracowników z Polski do Islandii zaczął pojawiać się problem objęcia ich odpowiednią opieką duszpasterską. Większość imigrantów w połowie lat 90. XX w. stanowiły kobiety, które podejmowały pracę głównie w fabrykach przetwórstwa rybnego w okolicach Keflavíku, na Fiordach Zachodnich, na północy kraju oraz na wyspach Vestmanayer. Początkowo posługę sakramentalną wśród Polaków pełnili pracujący tu księża, m. in. Irlandczyk, ks. John McKeon.²³ Jak wspomina s. Agnieszka, karmelitanka bosa z Hafnarfjörður, dużym wyzwaniem była dla niego nauka języka polskiego, choć nie można odmówić mu dobrych chęci i zapału.²⁴

²¹ Zob. *tamże*, s. 8

²² Zob. P. Bürcher, *Akt erekcyjny parafii św. Jana Pawła II z 23 września 2014 r.*, Archiwum Kurii Diecezjalnej w Reykjavíku.

²³ Zob. *Nýr prestur, einkum fyrir Pólverja Séra Alexander*, Kaþólska Kirkjublaðið 10/1997, s. 8.

²⁴ Zob. A. M. Szajda, *Klasztor wpisany w krajobraz wyspy*, Wrocławski Rocznik Historii Mówionej 6/2016, s. 177.

Pracę z Polakami w latach 1991-2009 prowadziła s. Czesława Oleś FMM.²⁵ Mieszkając w Hafnarfjörður, spotykała się z Polakami, prowadziła katechezę, a nawet przygotowywała specjalny biuletyn w języku polskim, który miał pomagać, w obliczu niewielkiej znajomości języka islandzkiego przez polskich imigrantów, w orientacji w aktualnych wydarzeniach dziejących się na wyspie.²⁶

Od sierpnia 1995 r. do marca 1997 r. wspomagała ją w pracy wśród Polaków s. Kwirynia Szachnitowska FMM. Z powodów zdrowotnych musiała ona jednak opuścić Islandię.²⁷

Z tym większą radością powitano więc na Islandii pierwszego polskiego księdza, który miał objąć opieką duszpasterską coraz licniejszą grupę Polaków. Był nim ks. Aleksander Michałowski należący do Towarzystwa Chrystusowego, który rozpoczął posługę na Islandii w listopadzie 1997 r. Do jego zadań należało przede wszystkim otoczenie opieką duszpasterską Polaków mieszkających na Islandii i stworzenie zrębów duszpasterstwa polskiego. Ksiądz Aleksander zamieszkał w Hafnarfjörður. Miał on także wspierać w pracy duszpasterskiej pracujących już na Islandii kapłanów, odwiedzając wszystkich katolików, szczególnie poza Reykjavíkiem.²⁸

²⁵ Zob. B. Misiewicz, *Początki wspólnoty FMM w Łęcznej*, <http://emaus.parafia.info.pl/?p=main&what=2514> (dostęp: 18 VII 2018); zob. t e n ż e, *W drogę z nami, wyrusz Panie...*, <http://fmmlabunie.pl/fmm/index.php?f01=3xxx8lxxxxxx&ids=86287s4640> (dostęp: 18 VII 2018).

²⁶ Zob. *Nýr prestur, einkum fyrir Pólverja Séra Alexander*, s. 8.

²⁷ Zob. *Żywy Różaniec – misje ad gentes*, <http://przeczo.pl/spis-misjonarzy-wedlug-przynaloznosci-zakonnej/page:2> (dostęp: 18 VII 2018).

²⁸ Zob. *Nýr prestur, einkum fyrir Pólverja Séra Alexander*, s. 8; zob. też *Sr. Aleksander kominn til Islands*, *Kapólska Kirkjublaðið* 11/1997, s. 2; zob. też *Prestar skipta um störf í Landakoti og Hafnarfirði/Keflavík*, *Kapólska Kirkjublaðið* 4/1998, s. 6; zob. *Pólverjar á Íslandi fú loks eiginn prest*, *Kapólska Kirkjublaðið* 2/1998, s. 1.

Ks. Aleksander Michałowski urodził się w 1931 r. Swoją niezwykle barwną młodość opisał w jednym z numerów gazety diecezjalnej „Kapólska Kirkjublaðið”. 28 maja 1942 r. został zatrzymany wraz z innymi dziećmi i zakwalifikowany do grupy „złoty dzieci”, które miały być wychowane jak dzieci niemieckie. Przebywał najpierw w specjalnym obozie w Kaliszu a następnie w zamku Gmunden w Austrii. Przez cały czas towarzyszył chłopcu obrazek Czarnej Madonny, który był przez niego skrzętnie ukrywany nawet przed kolegami i strzeżony jak największy skarb. Opiekę Matki Bożej młody Aleksander odczuł, gdy w trakcie podróży do miejscowości Maria Schmolln, w pobliżu jednej z kwater Hitlera, wojskowy pociąg, którym podróżowali, został zaatakowany przez amerykańskie myśliwce. Ocalenie

Duszpasterstwo, które prowadził ks. Aleksander Michałowski, można nazwać „duszpasterstwem objazdowym”. Tak wspominają je również Polacy z najdłuższym stażem pobytu na Islandii, pamiętający jego pełną zaangażowania pracę. Odwiedzał on, z różnorodną częstotliwością, Polaków mieszkających w różnych częściach kraju, katechizował, spowiadał, sprawował msze św. w języku polskim, udzielał chrztów. Na trasie jego duszpasterskich odwiedzin znajdowało się kilkanaście miejscowości. Już w pierwszych miesiącach swej posługi odwiedził Polaków pracujących i mieszkających m. in. w Ísafjörður, Flateyri, Grundarfjörður, Stykkishólmur, Þórshöfn, Hellisandur, Bolungarvík, Hvolsvöllur, Tálknafjörður, Neskaupstaður, Stöðvarfjörður, Höfn, Breiðdalsvík, Þingeyri²⁹. Otaczał także opieką duszpasterską, mniej liczną wtedy, grupę Polaków zamieszkujących region stołeczny. Swoją posługę na Islandii ks. Aleksander Michałowski zakończył w 2002 r. W pamięci Polaków, i nie tylko, zapisał się bardzo pozytywnie dzięki swej wrażliwości na spotykane problemy, gorliwości i poświęceniu, a zwłaszcza „duszpasterskim podróżom” do rozsianych po kraju rodaków.³⁰

Jeszcze w 1999 r. na Islandię przybył ks. Marek Zygałdo, także członek Towarzystwa Chrystusowego dla Polonii Zagranicznej. Zamieszkał on na Fjordach Zachodnich, odciążając tym samym ks. Aleksandra Michałowskiego, który skoncentrował się na pracy w stolicy kraju i na południu Islandii. Następcą ks. Aleksandra Michałowskiego został ks. Wojciech Świątkowski, który przybył do Islandii w październiku 2002 r.³¹ Na Islandii świętował swój jubileusz 25-lecia święceń kapłańskich. 27 maja 2007 r. w katedrze na Landakocie odprawił jubileuszową mszę św.³²

podczas nalotu przypisuje on opiece Matki Bożej. Koniec wojny zastał go w Maria Schmolln. Po wojnie przez rok przebywał we Włoszech, potem w Anglii, gdzie, jako sierota, trafił z polską armią. W 1952 r. zdecydował się wstąpić do Towarzystwa Chrystusowego i zostać księdzem. 25 października 1961 r. przyjął w Rzymie święcenia kapłańskie; zob. A. M i c h a ł o w s k i, *Pólskur altarisdregnur neyddur til að gerast Þyskur hermaður*, *Kaþólska Kirkjublaðið* 4/1999, s. 10-11.

²⁹ Zob. *Á ferð um landið, tamže*, s. 2.

³⁰ Zob. *Mannaskipti hjá pólsku prestunum okkar*, *Kaþólska Kirkjublaðið* 11/2002, s. 5.

³¹ Urodził się w 1954 r., w Lubaniu k. Poznania. Po wstąpieniu do Towarzystwa Chrystusowego i przyjęciu święceń kapłańskich pracował najpierw w Australii i RPA; zob. *tamže*.

³² Zob. *Silfuramæli prestvígslu séra Wojciechs Swiatkowski S. Chr.*, *Kaþólska Kirkjublaðið* 5/2007, s. 9.

W końcu marca 2006 r. szeregi polskich duszpasterzy na Islandii wzmocnił kolejny chrystusowiec – ks. Piotr Gardoń.³³ Objął on wówczas opieką duszpasterską Fiordy Zachodnie, ks. Marek Zygałdo zamieszkał w Akureyri i odpowiadał za północną część kraju, natomiast ks. Wojciech Świątkowski odpowiadał za duszpasterstwo polskie w Reykjavíku i na południu Islandii.³⁴

Ważnym i dobrze rokującym na przyszłość zarówno dla duszpasterstwa polskojęzycznego, jak i dla stanu kadrowego duchowieństwa na Islandii były święcenia diakonatu Jakuba Budkiewicza. Jakub Budkiewicz urodził się w Polsce, ale na początku lat 80., wraz z matką, przyjechał na Islandię. Tutaj, w Grundarfjörður, ukończył szkołę podstawową. Po powrocie do Polski rozpoczął studia w Wyższym Seminarium Duchownym w Białymstoku. Znajomość Islandii, częste odwiedziny tego kraju i spotkania z ówczesnym biskupem Reykjavíku skłoniły go do decyzji podjęcia pracy na Islandii po przyjęciu święceń kapłańskich. Zadeklarował więc chęć inkardynacji do diecezji reykjavickiej. W sierpniu 2006 r. przyjął święcenia diakonatu w katedrze w Białymstoku.³⁵

Święcenia kapłańskie diakona Jakuba Budkiewicza odbyły się w sobotę, 7 lipca 2007 r. Było to znaczące wydarzenie dla Kościoła na Islandii, gdyż księża tu pracujący, poza dwoma, pochodzą spoza tego kraju, dlatego udzielenie święceń kapłańskich stanowi bardzo rzadkie wydarzenie. W uroczystości, obok bp. Jóhannesa Gijsena, brał udział także abp Edward Ozorowski, oraz delegacja księży z Polski. Liturgia sprawowana była w języku islandzkim i częściowo polskim. Oprawę muzyczną uroczystości przygotował chór parafii św. Józefa w Hafnarfjörður. Ksiądz Jakub Budkiewicz od 29 lipca podjął obowiązki wikariusza parafii NMP Gwiazdy Morza w dzielnicy Breiðholt w Reykjavíku.³⁶

³³ Ks. Piotr Gardoń urodził się w 1960 r., a święcenia kapłańskie przyjął w 1989 r. Początkowo, do 1992 r., pracował w Polsce, potem (do 1998 r.) w RPA, a następnie, przez 8 lat w Anglii; zob. *Sálgaesla Pólverja styrkt*, Kapólska Kirkjublaðið 6/2006, s. 4

³⁴ Zob. *tamże*.

³⁵ Zob. *Prestneminn okkar, Jakub Budkiewicz, þiggur djáknavigslu i juni*, Kapólska Kirkjublaðið 5/2006, s. 14

³⁶ Zob. *Prestvígsla sr. Jakubs Budkiewicz þann 7. júlí 2007*, Kapólska Kirkjublaðið 9/2007, s. 14-15; zob. też *Prestvígsla Jakubs Budkiewicz, djákna biskupaðemi okkar*, Kapólska Kirkjublaðið 6/2007, s. 8; zob. również *Nýir prestar til biskupaðemisins*, Kapólska Kirkjublaðið 7-8/2007, s. 6; zob. także *Prédikun Jóhannesar Gijsen, Reykjavíkurbiskups við prestvígsli Jakubs Budkiewicz i dómkirkju*

1 sierpnia 2009 r. pracę duszpasterską na Islandii rozpoczął pochodzący z archidiecezji krakowskiej ks. Krzysztof Midor.³⁷ W parafii NMP Gwiazdy Morza w Reykjavíku pracował do 2010 r.

Latem 2010 r. ks. Krzysztof Kościółek TChr, przebywający na Islandii od 2008 r. i organizujący duszpasterstwo polskie w Akureyri i na północy kraju, został skierowany do pracy w Stykkishólmur (na zachodzie wyspy). W sierpniu tego roku zakończył posługę na Islandii ks. Marek Zygađło, który wyjechał do Anglii. Jego miejsce zajął ks. Radosław Szymoniak TChr, który został odpowiedzialny za duszpasterstwo Polaków w Reykjavíku i okolicy.³⁸

We wrześniu 2010 r. na Islandię na zaproszenie ówczesnego biskupa Reykjavíku, Pierre’a Bürchera, przybyło także małżeństwo Zofia i Sebastian Kamińscy. Pochodzący z Wrocławia małżonkowie byli zaangażowani w działalność Ruchu Focolare. Rozpoczynając pracę na Islandii, deklarowali zaangażowanie w działalność tego ruchu a szczególnie w duszpasterstwo polonijne.³⁹ Zofia i Sebastian Kamińscy wyjechali z Islandii pod koniec 2013 r.⁴⁰

W miesiącach wakacyjnych 2011 r. posługę na Islandii zakończył ks. Piotr Gardoń a jego miejsce zajął ks. Sebastian Ludwin TChr.⁴¹

Krists konungs i Reykjavík, laugardaginn 7. júlí 2007, Kapólska Kirkjublaðið, *tamže*, s. 10-11.

³⁷ Zob. [*Bardzo serdecznie witamy w naszej wspólnocie polonijnej Księdza Krzysztofa Midora*], Kapólska Kirkjublaðið 10-11/2009, s. 8.

³⁸ Zob. *Zmiany w Diecezji*, Kapólska Kirkjublaðið 9/2010, s. 15. Ks. Radosław Szymoniak przyjął święcenia kapłańskie w 2004 r. Pracował najpierw w Szczecinie, potem w Goleniowie. Stamtąd został skierowany do pracy z Polonią w Anglii i posługiwał w Manchester, Londynie, Scarborough, York i Hull; zob. [*Ksiądz Radosław Szymoniak SChr rozpoczynający swoją posługę duszpasterską dla Polaków w Islandii*], Kapólska Kirkjublaðið 10-11/2010, s. 14. Więcej o jego pracy zob. R. R a c z y ń s k i, *Na krańcu Europy – polskie siostry zakonne i księża w Islandii*, s. 281-282; zob. też J. S o l a r e k, *Duszpasterstwo polskie na Islandii*, *Collectanea Theologica* 84(2014) nr 2, s. 155, 156.

³⁹ Zob. *Nowa rodzina z polski pośród nas*, Kapólska Kirkjublaðið 12/2010, s. 14.

⁴⁰ Zob. *Ogłoszenie duszpasterstwa polskiego*, Kapólska Kirkjublaðið 1-2/2014, s. 6.

⁴¹ Zob. [*W ostatnich dniach czerwca...*], Kapólska Kirkjublaðið 9/2011, s. 12; zob. też R. R a c z y ń s k i, *Na krańcu Europy – polskie siostry zakonne i księża w Islandii*, s. 281, 283.

Latem 2013 r. na Islandii podjęło posługę dwóch kolejnych polskich księży. Byli to pochodzący z diecezji siedleckiej ks. Adam Antonowicz i pochodzący z archidiecezji częstochowskiej ks. Piotr Zieliński, który w pierwszym roku posługi odpowiedzialny był za duszpasterstwo polskie na Fiordach Zachodnich i okolicach Stykkishólmur. W 2014 r. rozpoczął posługę w parafii katedralnej. Ksiądz Adam Antonowicz od września 2013 r. pracował w Akureyri, natomiast od września 2016 r. był odpowiedzialny za parafię św. Jana Ewangelisty w Ísafjörður. Latem 2018 r. dokonał inkardynacji do diecezji reykjawińskiej i od 1 września został przeniesiony do Stykkishólmur.⁴²

1 lipca 2014 r. pracę na Islandii rozpoczął ks. Grzegorz Adamiak z diecezji płockiej, natomiast 1 sierpnia ks. Grzegorz Rapała z diecezji kaliskiej.⁴³ Ksiądz Grzegorz Rapała wyjechał z Islandii w czerwcu 2017 r.

Od 1 listopada 2017 r., głównie wśród Polonii, posługuje ks. Edwin Słuczczan-Orkus.⁴⁴ 1 września 2018 r. pracę wśród Polaków w parafii katedralnej w Reykjavíku rozpoczął ks. Rafał Sikorski z archidiecezji warszawskiej.

W sumie, począwszy od 1997 r. w ramach opieki duszpasterskiej nad Polakami mieszkającymi na Islandii pracowali: ks. Aleksander Michałowski TChr (1997-2002), ks. Marek Zygałdo TChr (1999-2010), ks. Wojciech Świątkowski TChr (2002-2008), ks. Piotr Gardoń TChr (2006-2011), ks. Jakub Budkiewicz (2007-2008; 2013-2014), ks. Krzysztof Kościółek TChr (2008-2013), ks. Krzysztof Midor (2009-2010), ks. Radosław Szymoniak TChr (2010-2014), ks. Sebastian Ludwin TChr (2011-2013), ks. Adam Antonowicz (od 2013), ks. Piotr Zieliński (2013-2018), ks. Grzegorz Rapała (2014-2017), ks. Grzegorz Adamiak (od 2014), ks. Edwin Słuczczan-Orkus (od 2017), ks. Rafał Sikorski (od 2018).

Opuszczający kraj polscy emigranci mogą liczyć na pomoc, jaką zapewnia im państwo polskie. W wymiarze cywilnym i obywatelskim są to choćby placówki dyplomatyczne. Jedną z form tej troski, a zarazem pomocą

⁴² *Rozmowa z ks. A. Antonowiczem z dnia 20 lipca 2018 r.*

⁴³ *Zob. Nýir prestar Reykjavíkurbiskupdemi, Kaþólska Kirkjublaðið 10-11/2014, s. 5.*

⁴⁴ Ks. Edwin Słuczczan-Orkus przyjął święcenia kapłańskie w 2003 r. i pracował w ośrodkach salezjańskich w Polsce, a następnie na placówkach zagranicznych w Rosji i na Ukrainie; *zob. Séra Edwin Słuczczan-Orkus, nýr prestur á Íslandi, Kaþólska Kirkjublaðið 12/2017, s. 5.*

w utrzymaniu kontaktu i łączności z ojczyzną jest także opieka duszpasterska. Duszpasterstwo polonijne pomaga w utrzymaniu tożsamości, ale stoi przed nim także zadanie włączania w życie lokalnej wspólnoty Kościoła. To podwójne zadanie odczytywali zarówno przełożeni Towarzystwa Chrystusowego dla Polonii Zagranicznej, jak i polscy biskupi posyłający księży swoich diecezji do pracy z Polakami na Islandii. Obecność duszpasterzy polonijnych na Islandii pokazuje również, że Kościół w Polsce odpowiedzialnie i czujnie obserwuje i reaguje na kierunki polskiej emigracji i, adekwatnie do potrzeb, stara się sprostać jej duchowym potrzebom.

ks. Grzegorz Adamiak, Ásbrú-Reykjavík, Islandia

II. CHARAKTERYSTYKA DUSZPASTERSTWA POLSKIEGO NA ISLANDII

Jednym z przejawów i skutków obecności Polaków na Islandii jest, podobnie jak i w pozostałych krajach skandynawskich, znaczne ożywienie Kościoła. Wielu upatruje w tym pozytywny znak i szansę rechrystianizacji tej części Europy. Wiąże się to jednak z potrzebą konkretnej i wytrwałej pracy duszpasterskiej. Polskie duszpasterstwo kultywuje wiele wyniesionych z kraju wzorów i modeli pracy, dokonując także koniecznych adaptacji.

Duszpasterstwo sakramentalne

Duszpasterstwo Polaków na Islandii koncentruje się wokół sprawowania sakramentów. Pierwszym z nich jest oczywiście Eucharystia, a udział we mszy św. niedzielnej i świątecznej jest podstawową formą praktykowania wiary i formacji religijnej. Zapewnienie możliwości udziału we mszy św. jest główną troską odpowiedzialnych za duszpasterstwo. Dla większości praktykujących Polaków niezmiernie ważna jest msza św. w języku ojczystym. Jednak niedzielna Eucharystia po polsku może być sprawowana na stałe jedynie w większych ośrodkach duszpasterskich, jak Reykjavík czy Keflavík-Ásbrú. W niektórych, nawet większych miejscowościach (Ísafjörður, Akureyri), jest to uzależnione od obecności na stałe polskiego lub mówiącego po polsku księdza. Niekiedy msza św. w języku polskim może być sprawowana np. raz w miesiącu lub jedynie w święta. Ważnym

czynnikami są w tym przypadku także warunki pogodowe. Przykładowo, latem 2018 r. msza św. w języku polskim sprawowana była, z różną częstotliwością, w 18 kościołach i kaplicach, z czego część stanowią kościoły wypożyczone w tym celu od parafii luterzańskich.

Większość polskich emigrantów pamięta o włączeniu swych dzieci do wspólnoty Kościoła przez sakrament chrztu. Niekiedy, szczególnie w przypadku małżeństw lub związków partnerskich polsko-islandzkich, zapada decyzja chrztu w kościele luterzańskim. Większość Polaków prosi jednak o chrzest w Kościele katolickim, z czego spora liczba wyjeżdża, by ochrzcić swoje dzieci w rodzinnych parafiach w kraju. Z tym sakramentem i przygotowaniem do niego rodziców i chrzestnych związana jest część pracy duszpasterskiej na Islandii. Przeszło połowa ochrzczonych tutaj dzieci to dzieci polskie lub mające przynajmniej jednego polskiego rodzica. W ostatnich pięciu latach liczba „polskich” chrztów w diecezji reyjkawickiej przedstawiała się następująco:

	Liczba chrztów	w tym polskie
2013	156	73
2014	160	78
2015	159	94
2016	149	74
2017	137	64. ¹

Sakrament bierzmowania na Islandii przyjmuje zazwyczaj młodzież w wieku 14 lat. Jest to związane z praktyką kościoła luterńskiego, w którego tradycji *Ferming* – odpowiednik katolickiego bierzmowania, przyjmują dzieci w klasie 8 szkoły podstawowej. Przyjęcie bierzmowania poprzedza przynajmniej roczna katecheza. W zależności od parafii odbywa się ona co tydzień lub z mniejszą częstotliwością (w mniejszych ośrodkach duszpasterskich). W niektórych parafiach kandydaci do bierzmowania uczestniczą w przygotowaniach w grupie islandzkojęzycznej. Liczba polskich dzieci, które przyjęły sakrament bierzmowania, wyglądał w ostatnich latach następująco:

¹ Dane na podstawie ksiąg metrykalnych Kurii Diecezjalnej.

	Liczba bierzmowanych	w tym Polaków
2013	148	86
2014	142	74
2015	113	61
2016	166	77
2017	122	68. ²

Kolejną grupą objętą systematyczną katechezą są dzieci przygotowujące się do I Komunii św. Tutaj także większość przygotowuje się w polskich grupach językowych, chyba że jest to niemożliwe z powodu braku polskiego księdza w parafii. W ostatnich latach w dwóch największych polskich ośrodkach duszpasterskich w Reykjavíku i Ásbrú w grupie przygotowujących się do tego wydarzenia było ok. 100-120 dzieci. W pozostałych parafiach były to grupy kilkuosobowe. Niewielka część wyjeżdża po przygotowaniu na Islandii do parafii w Polsce. Po uroczystości dzieci najczęściej, zwyczajem polskim, uczestniczą także w tzw. Białym Tygodniu.

Stałym elementem pracy duszpasterskiej jest również przygotowanie do sakramentu małżeństwa. Duszpasterze, przynajmniej w większych ośrodkach, systematycznie organizują tzw. kursy przedmałżeńskie. W ciągu roku przygotowuje się w ten sposób do tego sakramentu ok. 20 par. Większość z nich także tu, na Islandii, gromadzi niezbędne dokumenty i czyni bezpośrednio formalne przygotowanie do zawarcia małżeństwa w Polsce. Warto też w tym miejscu wspomnieć, że w miejscowym Sądzie Biskupim w 2018 r. toczyło się 48 procesów o stwierdzenie nieważności małżeństwa, z czego prawie wszystkie sprawy dotyczyły małżeństw polskich.

W trosce o powołania kapłańskie spotykamy także mocny polski akcent. Od października 2017 r. w Wyższym Seminarium Duchownym w Płocku do pracy na Islandii przygotowuje się dwóch polskich kleryków. Po zakończeniu kolejnych lat studiów mają oni w każde wakacje przyjeżdżać na Islandię, by w ten sposób uzupełniać swą formację pastoralną i przygotowywać się do przyszłej pracy w Kościele islandzkim.³

² *Tamże.*

³ Zob. *Hirðisbréf biskups i upphafi nýs skólaárs, 2017-2018*, Kapólska Kirkjublaðið 8-9/2017, s. 1.

Prasa

Choć, szczególnie w ostatnich latach, słowo drukowane ustępuje miejsca informacji wirtualnej, to czasopisma pozostają nadal jedną z form katechezy i duszpasterstwa. Mówiąc o polskim duszpasterstwie na Islandii, należy wspomnieć o polskojęzycznych stronach na łamach diecezjalnego pisma „Kaþólska Kirkjublaðið”. Przybliża ono aktualne wydarzenia z życia Kościoła powszechnego i lokalnego, prezentuje sprawozdania z życia poszczególnych wspólnot parafialnych. „Strony polskie” są obecne na stałe na łamach pisma od 2009 r.

Pierwszą grupą tekstów są publikowane w języku polskim orędzia i listy papieskie lub omówienia wybranych wystąpień papieskich.⁴ Można także spotkać tekst lub streszczenie niektórych listów biskupich.⁵

Autorzy artykułów, często anonimowi, przybliżają czytelnikom ideę i znaczenie niektórych szczególnych dni i obchodów w kalendarzu kościelnym,⁶ podkreślają religijny sens i wymiar świąt i poszczególnych okresów liturgicznych ukazując je jako zaproszenie do pogłębiania swojej relacji z Bogiem.⁷

⁴ Zob. B e n e d y k t XVI, *Orędzie na Wielki Post 2011*, Kaþólska Kirkjublaðið 3/2011, s. 14-15; *Papież do świeckich w Kościele*, Kaþólska Kirkjublaðið 10-11/2011, s. 10; *Benedykt XVI stawia na młodych – orędzie na Światowy Dzień Pokoju [2012]*, Kaþólska Kirkjublaðið 1-2/2012, s. 9; B e n e d y k t XVI, *Orędzie na Wielki Post 2012*, (fragmenty), Kaþólska Kirkjublaðið 3-4/2012, s. 9; *List Apostolski Benedykta XVI Porta fidei ogłaszający Rok Wiary (11 października 2012 – 24 listopada 2013)*, Kaþólska Kirkjublaðið 6-7/2012, s.10-11; *Orędzie Ojca Świętego Benedykta XVI na Światowy Dzień Pokoju 1 stycznia 2013 roku*, Kaþólska Kirkjublaðið 1-2/2013, s. 9; *Pierwsze Orędzie Wielkanocne i błogosławieństwo Urbi et Orbi papieża Franciszka*, Kaþólska Kirkjublaðið 5-7/2013, s. 8-9; *Papież Franciszek na Światowym dniu Młodzieży w Rio de Janeiro*, Kaþólska Kirkjublaðið 8-9/2013, s. 8.

⁵ Zob. *Słowo Pasterskie Biskupa Piotra Bürchera na Wielkanoc 2009*, Kaþólska Kirkjublaðið 4/2009, s. 8; *List Pasterski Biskupa Petera Bürchera z dn. 19 lutego 2012 r.*, Kaþólska Kirkjublaðið 3-4/2012, s. 10.

⁶ Zob. *Kościół wspólnota z całego świata. Światowy dzień misyjny 2007*, Kaþólska Kirkjublaðið 10/2007, s. 14-15; *97. Światowy Dzień Migranta i Uchodźcy*, Kaþólska Kirkjublaðið 1-2/2011, s. 16; *Zbliża się koniec Roku Wiary*, Kaþólska Kirkjublaðið 10-11/2013, s. 6; K s. P i o t r, *Dzień uzdrowienia*, Kaþólska Kirkjublaðið 1-2/2017, s. 8.

⁷ Zob. M i c h a ł W., *Niezwykły czas*, Kaþólska Kirkjublaðið 3/2010, s. 14; *Październik czasem modlitwy różańcowej*, Kaþólska Kirkjublaðið 10-11/2010,

Autorzy tekstów dzielą się także własnymi przeżyciami, doświadczeniem, snują refleksje nad stanem swej wiary i zachęcają do tego czytelników.⁸ Niekiedy zamieszczano również fragmenty tekstów, które ukazały się już kiedyś drukiem ale wykorzystywano je w celach katechetycznych.⁹

s. 14; [J. K r u c z e k], *Uroczystość Wszystkich Świętych*, Kapońska Kirkjublaðið 12/2010, s. 12; *Jak modlisz się za zmarłych, tak będą modlić się za Ciebie, tamże* s. 14; *Ofiarowanie Pańskie*, Kapońska Kirkjublaðið 1-2/2011, s. 17; [A. K o ł a c z k o w s k i], *Chrystus Zmartwychwstał! Prawdziwie Zmartwychwstał! Alleluja!* Kapońska Kirkjublaðið 4-5/2011, s. 10; *Najświętsze Serce Jezusa – zmiłuj się nad nami*, Kapońska Kirkjublaðið 6-8/2011, s. 10; *Wrzesień miesiącem modlitw o pokój*, Kapońska Kirkjublaðið 9/2011, s. 12; *Narodzenie Najświętszej Maryi Panny, tamże* s. 8; *Podwyższenie Krzyża Świętego, tamże* s. 10; *Triduum paschalne, czyli Trzy Święte Dni*, Kapońska Kirkjublaðið 3-4/2012, s. 10; *Bóg się rodzi, moc truchleje!* Kapońska Kirkjublaðið 12/2012, s. 6; *Uroczystość Wszystkich Świętych. „Czas ucieka – wieczność czeka”*, Kapońska Kirkjublaðið 10-11/2013, s. 6; *Październik miesiącem modlitwy różańcowej*, Kapońska Kirkjublaðið 8-9/2013, s. 8-9; *Boże Narodzenie*, Kapońska Kirkjublaðið 12/2013, s. 8; [Ch. L u b i c h], *Boże Narodzenie*, Kapońska Kirkjublaðið 12/2014, s. 6; *Środa popielcowa*, Kapońska Kirkjublaðið 1-2/2016, s. 9; Ks. P i o t r, *Wszyscy zmartwychwstaniemy, ale...*, Kapońska Kirkjublaðið 12/2016, s. 4; W Z, *Czego szukasz w święta?* Kapońska Kirkjublaðið 1-2/2017, s. 6; t e n ż e, *Czy wierzę w zmartwychwstanie Pana Jezusa?* Kapońska Kirkjublaðið 3-4/2017, s. 5; *Październik miesiącem różańcowym*, Kapońska Kirkjublaðið 10-11/2017, s. 7.

⁸ Zob. J a r o s ł a w B., *Ksiądz Twardowski. Skarb w naczyniu glinianym*, Kapońska Kirkjublaðið 3/2009, s. 8; J. G ó r n a, *Nie wyrzucaj chleba!* Kapońska Kirkjublaðið 5-7/2009, s. 10-11; J. G., *Emigracja rozbija polskie małżeństwa*, Kapońska Kirkjublaðið 10-11/2009, s. 8; r e d., *Dlaczego nie wysłuchał? tamże*, s. 9; r e d., [*Jaka jest różnica między świętowaniem w niedzielę a wolnym weekendem*], tamże, s. 9; J. S t o j a n o w s k i, *Boże, tak bardzo Cię proszę...*, Kapońska Kirkjublaðið 3/2010, s. 15; N. U., *Decyzja*, Kapońska Kirkjublaðið 6-8/2010, s. 10; M a r t a, *Do przemyslenia, tamże*, s. 11; *Owoce apostołstwa zależą od głębi życia duchowego*, Kapońska Kirkjublaðið 12/2011, s. 9; W. Z, *Bóg w naturze*, Kapońska Kirkjublaðið 1-2/2015, s. 10; t e n ż e, *Bóg w naturze 2*, Kapońska Kirkjublaðið 3-4/2015, s. 10; t e n ż e, *Kobieta i mężczyzna*, Kapońska Kirkjublaðið 5-7/2015, s. 8; P J, *„Życie jest bardzo niezdrowo. Kto żyje umiera”*, Kapońska Kirkjublaðið 8-9/2015, s. 5; Ks. P i o t r, *Bóg jest dobry*, Kapońska Kirkjublaðið 12/2015, s. 7; J. K a p u ś c i k, *Droga, Prawda i Życie*, Kapońska Kirkjublaðið 5-7/2016, s. 10-11; *Dlaczego katecheza?* Kapońska Kirkjublaðið 8-9/2017, s. 12; W. Z a r z y c k a, *Boże znaki miłości na niebie*, Kapońska Kirkjublaðið 10-11/2017, s. 7.

⁹ Zob. [B. F e r r e r o], *Na wzór Maryi*, Kapońska Kirkjublaðið 3/2009, s. 9; [F. K u c h a r c z a k], [*Za młodu uważałem...*], Kapońska Kirkjublaðið 5-7/2009,

Seria interesujących i potrzebnych artykułów wyszła spod pióra ks. Jakuba Budkiewicza, który postanowił pochodzącym z Polski katolikom ukazać długą i bogatą historię chrześcijaństwa w Islandii. Pierwszy cykl artykułów prezentował dzieje Kościoła katolickiego na wyspie.¹⁰ W drugim, obszerniejszym przybliżył polskiemu czytelnikowi postać św. Thorlaka – patrona Islandii.¹¹

W związku z kanonizacją bł. Jana Pawła II redakcja czasopisma opublikowała cykl artykułów przypominających postać tego, szczególnie bliskiego Polakom, Błogosławionego.¹²

Rekolekcje, spotkania modlitewne, pielgrzymki

Rekolekcje czy dni skupienia odgrywają w duszpasterstwie ważną rolę. Są zwykle dodatkową możliwością pogłębienia wiary i ożywienia życia

s. 11; [Znany amerykański doradca...], *Kapólska Kirkjublaðið* 1-2/2010, s. 12; [B. Ferrero], [Pewnego razu...], *tamże*, s. 9; [Bóg nie zapyta...], *tamże*, s. 13; [Bp Zawitkowski], [Powiedz mi coś...], *tamże*, s. 12.

¹⁰ Zob. J. Budkiewicz, *Saga Kościoła katolickiego w Islandii. Część 1 – Średniowiecze*, *Kapólska Kirkjublaðið* 1-2/2014, s. 6; *tenże*, *Saga Kościoła katolickiego w Islandii. Część 2 – Reformacja*, *Kapólska Kirkjublaðið* 3-4/2014, s. 8; *tenże*, *Saga Kościoła katolickiego w Islandii. Część 3 – Epoka nowożytna*, *Kapólska Kirkjublaðið* 5-7/2014, s. 9.

¹¹ Zob. *tenże*, *Saga o św. Torlaku – głównym patronie Islandii (odc. 1/8)*, *Kapólska Kirkjublaðið* 8-9/2014, s. 7; *tenże*, *Saga o św. Torlaku – głównym patronie Islandii (odc. 2/8)*, *Kapólska Kirkjublaðið* 10-11/2014, s. 7; *tenże*, *Saga o św. Torlaku – głównym patronie Islandii (odc. 3/8)*, *Kapólska Kirkjublaðið* 12/2014, s. 7; *tenże*, *Saga o św. Torlaku – głównym patronie Islandii (odc. 4/8)*, *Kapólska Kirkjublaðið* 1-2/2015, s. 10-11; *tenże*, *Saga o św. Torlaku – głównym patronie Islandii (odc. 5/8)*, *Kapólska Kirkjublaðið* 3-4/2015, s. 10-11; *tenże*, *Saga o św. Torlaku – głównym patronie Islandii (odc. 6/8)*, *Kapólska Kirkjublaðið* 5-7/2015, s. 8; *tenże*, *Saga o św. Torlaku – głównym patronie Islandii (odc. 7/8)*, *Kapólska Kirkjublaðið* 8-9/2015, s. 5; *tenże*, *Saga o św. Torlaku – głównym patronie Islandii (odc. 8/8)*, *Kapólska Kirkjublaðið* 10-11/2015, s. 7.

¹² Zob. *Bł. Jan Paweł II – dzieciństwo i lata młodzieńcze (odc. 1/4)*, *Kapólska Kirkjublaðið* 3-4/2014, s. 8; *Bł. Jan Paweł II – studia i posługa kapłańska (odc. 2/4)*, *Kapólska Kirkjublaðið* 5-7/2014, s. 9; *Bł. Jan Paweł II – posługa biskupia (odc. 3/4)*, *Kapólska Kirkjublaðið* 8-9/2014, s. 7; *Bł. Jan Paweł II – papieżstwo (odc. 4/4)*, *Kapólska Kirkjublaðið* 10-11/2014, s. 7.

religijnego wspólnot. Podobną rolę odgrywają również spotkania z zaproszonymi gośćmi.

Duszpasterską wizytę złożył na Islandii w dniach 20-24 października 2000 r. abp Szczepan Wesoły, odpowiedzialny wówczas z ramienia Episkopatu Polski za duszpasterstwo emigracyjne. Arcybiskup przybył, by odwiedzić pracujących wśród Polonii księży i zapoznać się z warunkami ich pracy. Sprawował msze św. a następnie spotkał się z Polakami w parafii katedralnej (21 października) oraz w Keflavíku, w kaplicy św. Barbary (22 października).¹³

Ważnym wydarzeniem była także wizyta na Islandii, w dniach 23 kwietnia – 4 maja 2004 r., ks. Krzysztofa Tyliszczaka TChr i ks. Tadeusza Winnickiego TChr, przedstawicieli władz Towarzystwa Chrystusowego. Wizyta była okazją do zapoznania się z potrzebami miejscowego duszpasterstwa oraz spotkań i wspólnej modlitwy z Polakami mieszkającymi w Reykjavíku, Ísafjörður i Keflavíku.¹⁴

Jedną z form pracy duszpasterskiej wśród Polaków są rekolekcje organizowane w Adwencie i Wielkim Poście. Rekolekcjach dla młodzieży odbyły w np. marcu 2009 r.¹⁵

W dniach 9-20 lutego 2012 r., na zaproszenie ks. Sebastiana Ludwina, przebywał na Islandii misjonarz z Senegalu, o. Bartłomiej Kupsia ze Zgromadzenia Księża Duchaczy. Ta forma rekolekcji była jednocześnie okazją do uwrażliwienia słuchaczy na problemy i potrzeby misji. Misjonarz odwiedził polskie wspólnoty w Ísafjörður, Flateyri, Grundarfjörður, Stykkishólmur i Ólafsvík.¹⁶

W tym samym roku, w kościele katedralnym ks. Sebastian Ludwin zorganizował dzień skupienia dla dzieci, 21 marca miały one możliwość wysłuchania specjalnej konferencji, udziału w nabożeństwie drogi krzyżowej oraz spowiedzi. Kilkugodzinne spotkanie zakończyła Eucharystia. Z uczestnikami spotkał się również biskup ordynariusz Pierre Bürcher.¹⁷

¹³ Zob. *Pólskur erkibiskup heimsækir pólska útflyjendur á Íslandi*, Kaþólska Kirkjublaðið 9/2000, s. 13.

¹⁴ Zob. *Víðurleg heimsók frá Póllandi*, Kaþólska Kirkjublaðið 6/2004, s. 7.

¹⁵ Zob. [*Sakrament bierzmowania...*], Kaþólska Kirkjublaðið 3/2009, s. 9.

¹⁶ Zob. *Misjonarz wśród nas*, Kaþólska Kirkjublaðið 5-7/2012, s. 12.

¹⁷ Zob. *Rekolekcje wielkopostne dla dzieci*, Kaþólska Kirkjublaðið 5-7/2012, s. 13.

W dniach 14-15 grudnia, a następnie 21-22 grudnia 2013 r. rekolekcje adwentowe odbyły się w Keflavíku i Reykjavíku. Przewodniczył im ks. Marek Pasiuk SAC, misjonarz z Kongo i Wybrzeża Kości Słoniowej.¹⁸

Wiosną następnego roku w parafii katedralnej w Reykjavíku gościł ks. Krzysztof Kralka SAC. W dniach 9-11 maja 2014 r. prowadził on rekolekcje pod hasłem „Prawda, Wolność, Życie”.¹⁹

23 stycznia 2016 r. dzień skupienia w języku polskim, poświęcony tajemnicy Bożego Miłosierdzia poprowadził ks. Mikołaj Kęćik pracujący w parafii NMP Gwiazdy Morza na Breiðhólcie, w Reykjavíku.²⁰

Rekolekcje adwentowe w grudniu 2016 r., w Katedrze Chrystusa Króla, przeprowadził oblat, o. Tomasz Maniura, odpowiedzialny za Oblackie Duszpasterstwo Młodzieży „Niniwa”, którego siedziba mieści się w Kokotku koło Lublińca.²¹ W Wielkim Poście 2017 r. rekolekcje w katedrze prowadził ks. Grzegorz Adamiak. Odbyły się one w dniach 17-19 marca.²²

W dniach 26-28 września 2017 r. na Islandii gościł o. Adam Szustak OP. W ramach spotkań z Polonią kaznodzieja mówił o walce ze słabościami, o potrzebie zaufania Panu Bogu i powierzenia Mu swej nędzy i beznadziejności.²³

W innych polskich ośrodkach duszpasterskich organizacja rekolekcji z zaproszonymi z zewnątrz gośćmi jest utrudniona. Na tym tle dość uprzywilejowana, z racji na położenie w pobliżu lotniska, jest parafia św. Jana Pawła II w Ásbrú. W dniach 8-10 grudnia 2017 r. rekolekcje adwentowe wygłosił tu o. Wit Chlondowski OFM ze Wspólnoty i Szkoły Nowej Ewangelizacji „Zacheusz” z Cieszyna.

¹⁸ Zob. *Ogłoszenia Duszpasterstwa Polskiego*, Kapólska Kirkjublaðið 12/2013, s. 8.

¹⁹ Zob. [*Grupa modlitewna...*], Kapólska Kirkjublaðið 3-4/2014, s. 8.

²⁰ Zob. *Co to jest miłosierdzie?* Kapólska Kirkjublaðið 1-2/2016, s. 5. W dniach 17-18 marca 2017 r. ks. Mikołaj Kęćik zaproponował skupienie poświęcone roli Pisma Świętego w życiu i modlitwie człowieka wierzącego. W programie tych spotkań znalazła się także biblijna droga krzyżowa. Zob. „*Słowo Twoje jest światłem dla stóp moich, pochodnią na drogach moich...*”, Kapólska Kirkjublaðið 3-4/2017, s. 5.

²¹ Zob. E w a, *Kokotek w Reykjavíku – rekolekcje adwentowe*, Kapólska Kirkjublaðið 1-2/2017, s. 5.

²² Zob. [*Rekolekcje wielkopostne...*], Kapólska Kirkjublaðið 3-4/2017, s. 5.

²³ Zob. *Rekolekcje z dominikaninem ks. Adamem Szustakiem*, Kapólska Kirkjublaðið 10-11/2017, s. 7.

W dniach 16-18 marca 2018 r. rekolekcje wielkopostne poprowadził z kolei ks. Jacek Olszewski z archidiecezji wrocławskiej, zaangażowany w duszpasterstwo rodzin. Trzydniowe spotkania zatytułowane były *Odchwaszczanie małżeńskiego ogródka*. Wzbogaciły je warsztaty poświęcone „nawigacji w rodzinie”, poznaniu siebie, „małżeńska” droga krzyżowa.²⁴

Ważnym przejawem aktywności duszpasterskiej są także cykliczne i okazjonalne spotkania ewangelizacyjne, formacyjne i modlitewne. Przykładem jednego z nich była zorganizowana przez duszpasterzy polskich pracujących w parafii katedralnej refleksja modlitewna poświęcona pamięci Jana Pawła II, odbyła się ona 2 kwietnia 2009 r.²⁵

Setna rocznica urodzin Matki Teresy z Kalkuty była też okazją do zaprezentowania sylwetki tej Świętej.²⁶ W oczach Polaków, głównie tych mieszkających w stolicy, jest to święta kojarzona z pracującymi tu siostrami ze Zgromadzenia Sióstr Misjonarek Miłości.²⁷

Z kultem świętych wiąże się również sprowadzenie na Islandię relikwii bł. ks. Jerzego Popiełuszki i bł. ks. Michała Sopoćki. Zostały one przywiezione na wyspę 27 sierpnia 2013 r. i znajdują się w kościele katedralnym.²⁸

Przez kilka lat, począwszy od 2011 r., w kościele katedralnym w Reykjavíku odbywało się czuwanie modlitewne we wigilię Niedzieli Miłosierdzia Bożego.²⁹

Z wielką pieczołowitością pielęgnowana jest również w Reykjavíku tradycja spotkań i wspólnej modlitwy przy mogile polskich marynarzy na cmentarzu Fossvogur w dniu 1 listopada. Jest to grób marynarzy ze statku „Wigry”, który zatonął u wybrzeży Islandii 15 stycznia 1942 r. Spotkanie ma także charakter modlitwy w intencji tych, których grobów mieszkający na

²⁴ Zob. J u s t y n a, *Rekolekcje wielkopostne w parafii Jana Pawła II*, Kapońska Kirkjublaðið 5-7/2018, s. 14.

²⁵ Zob. [Zapraszam serdecznie...], Kapońska Kirkjublaðið 4/2009, s. 9.

²⁶ Zob. *Setna rocznica urodzin świętej Matki Teresy z Kalkuty*, Kapońska Kirkjublaðið 9/2010, s. 14.

²⁷ Wśród sióstr przez pewien czas pracowały także dwie Polki – s. Jan Maria i s. Hioba; zob. też R a c z y Ń s k i, *Na krańcu Europy – polskie siostry zakonne i księża w Islandii*, Cywilizacja i polityka 12/ 2014, s. 279.

²⁸ Zob. *Relikwie dwóch polskich błogosławionych*, Kapońska Kirkjublaðið 10-11/2013, s. 6.

²⁹ Zob. *Czuwanie modlitewne w przeddzień Niedzieli Miłosierdzia Bożego*, Kapońska Kirkjublaðið 5-7/2013, s. 9.

Islandii Polacy nie mogą odwiedzić. Spotkaniu i modlitwie przewodniczy zawsze kapłan.³⁰

Choć żyjącym na Islandii od 1984 r. polskim karmelitankom nie udało się zorganizować typowo polskiego duszpasterstwa, to trzeba odnotować, że ich klasztor jest miejscem dobrze znanym dużej części Polaków. Do nich (zwłaszcza części posługującej się językiem islandzkim) skierowane było zaproszenie do zaangażowania się w spotkania grupy modlitewnej działającej przy klasztorze w Hafnarfjörður. Jest to wspólnota zrzeszająca ludzi świeckich pragnących żyć duchowością Karmelu.³¹

Należy dodać, że spotykająca się regularnie grupa modlitewna istniała przy parafii katedralnej w latach 2013-2015. Jej założycielem i animatorem był ks. Jakub Budkiewicz, a potem ks. Piotr Zieliński. Z grupą tą związana jest także inicjatywa „Wieczorów Uwielbienia”, które odbywały się regularnie w pierwsze soboty miesiąca w latach 2014-2016. Uczestniczyli w nich głównie Polacy, choć miały one charakter otwarty. Inną inicjatywą był projekt „Strefa cieni. O używkach, emocjach i klapkach na oczach”. Był to cykl warsztatów dla rodziców dotyczący współczesnych zagrożeń, a szczególnie narkomanii i alkoholizmu wśród młodzieży. Pierwsze warsztaty odbyły się 11 października 2017 r. Jednym z elementów spotkania był „Czysty bit”. Był to występ polskiego rapera o pseudonimie Mikha’el, który nie tylko zaprezentował swoją twórczość, ale podzielił się również świadectwem swego zmagania się z nałogiem.³²

Od maja 2018 r. w parafii św. Jana Pawła II w Ásbrú istnieje także Grupa Modlitewna św. Ojca Pio, która rozpoczęła regularne, comiesięczne spotkania. W parafii tej zorganizowana została także Ekstremalna Droga Krzyżowa. Za sprawą młodego polskiego małżeństwa zaangażowanego jeszcze w Polsce w duszpasterstwo ks. Jacka Stryczka pomysł udało się zrealizować także, po raz pierwszy, na Islandii. 16 marca 2018 r. na 23-kilometrową trasę Ekstremalnej Drogi Krzyżowej wyruszyło 9 osób.³³

³⁰ Zob. *1 listopada – modlitwa na cmentarzu Fossvogur*, Kaþólska Kirkjublaðið 10-11/2013, s. 6.

³¹ Zob. *Zaproszenie do pogłębienia życia modlitwy w duchowości karmelitańskiej*, Kaþólska Kirkjublaðið 8-9/2014, s. 7.

³² Zob. *Czysty bit*, Kaþólska Kirkjublaðið 12/2016, s. 12 - 13; x p, *Mikha’el – Któż jak Bóg?* Kaþólska Kirkjublaðið 12/2016, s. 13.

³³ Zob. E. i S. P o c i e c h o w i e, *Pierwsza Ekstremalna Droga Krzyżowa na Islandii*, Kaþólska Kirkjublaðið 5-7/2018, s. 14.

Parafianie z Ásbrú, ze swym duszpasterzem zaangażowali się również w pomoc dla uczestników wyprawy rowerowej zorganizowanej przez Oblackie Duszpasterstwo Młodzieżowe „Niniwa”. W sierpniu 2017 r. 55-osobowa grupa młodzieży pod opieką o. Tomasza Maniury OMI w ramach „Operacji Rozpoznanie” okrążyła na rowerach Islandię. Uczestnicy wyprawy spotkali się nie tylko z wielką życzliwością parafian, ale doświadczyli konkretnej pomocy, w realizacji tego projektu. Piszą o tym w wielu miejscach swej książkowej relacji z pobytu na Islandii.³⁴

Choć na Islandii nie ma sanktuariów, to jednak od kilku lat organizowana jest diecezjalna pielgrzymka do Mariulind, na półwyspie Snæfellsnes. Według tradycji biskup Guðmundur, Arason zwany „Dobrym”, wiosną 1230 r. ujrzał tu Najświętszą Maryję Pannę w towarzystwie trzech aniołów. Matka Boża miała poprosić go o poświęcenie znajdującego się tam źródła. Istnieje przekonanie, że woda użyta z wiarą do obmycia twarzy przynosi uzdrowienie, szczególnie w chorobach oczu. Obecnie w miejscu tym znajduje się figura Najświętszej Marii Panny upamiętniająca to wydarzenie. Jako ciekawostkę można dodać, że figurę Maryi umieścił luterański pastor. Miejsce charakteryzuje się wielką prostotą: nie ma tam kaplicy, ołtarza czy choćby krzyża, a jedynie wspomniana figura Maryi i źródło. Pielgrzymki organizowane są zwykle w połowie lipca od 2011 r. Dla przykładu, 16 lipca 2014 r. w 100-osobowej grupie pielgrzymów było ok. 20 Polaków.³⁵ Co roku grupa kilku do kilkunastu Polaków pielgrzymuje wraz z biskupem, księżmi, wiernymi z Islandii i gośćmi do tego miejsca.

Diecezja reykjawiicka organizuje także pielgrzymki zagraniczne. Ich celem były Lourdes, Rzym (2016 r.), Ziemia Święta (2017 r.). W 2018 r. w świętowanie Jubileuszu 50-lecia istnienia diecezji wpisana była pielgrzymka do Rzymu. Wyjazdy te cieszą się jednak niewielkim zainteresowaniem ze strony Polaków. Wyjątkiem był wyjazd na kanonizację Jana Pawła II. W wydarzeniu tym wzięła udział blisko 50-osobowa pielgrzymów z Islandii, z czego zdecydowaną większość stanowili Polacy.³⁶

³⁴ Zob. K. Zieliński, M. Szuszcik, T. Maniura (red.), *Operacja Rozpoznanie. Nowy Początek. Wyprawa na Islandię*, Lubliniec-Kokotek 2017, s. 35-36, 51-52, 225-227, 239-244.

³⁵ Zob. *IV Autokarowa Pielgrzymka do w Mariulind, 16 VII 2014*, Kapólska Kirkjublaðið 8-9/2014, s. 3.

³⁶ Zob. J B, *Święci Janie XXIII i Janie Pawle II – módlcie się za nami!* Kapólska Kirkjublaðið 5-7/2014, s. 2.

Wśród zorganizowanych wyjazdów należy wymienić także udział grupy młodzieży z Islandii w Światowych Dniach Młodzieży, które w lipcu 2006 r. odbywały się w Polsce. Byli w tej grupie także Polacy mieszkający w Islandii.³⁷

Praca duszpasterska wśród dzieci

Oprócz katechezy i przygotowania do sakramentów ważną część duszpasterstwa polskiego stanowi praca z dziećmi. Jest to najpierw praca nad wychowaniem i przekazaniem wiary i kultury chrześcijańskiej młodemu pokoleniu, ale także okazja do zaangażowania i pracy z rodzicami.

Na uwagę zasługuje tu parafia św. Thorlaka w Reyðarfjörður. Prowadzą ją słowaccy kapucyjni, ale duże zaangażowanie polskiej, świeckiej animatorki Joanny Kapuścik i łatwa do pokonania bariera językowa sprawia, że tamtejsze duszpasterstwo jest w dużej mierze duszpasterstwem polskojęzycznym. Dzięki temu spotykamy tam kilka interesujących inicjatyw. Pierwszą jest organizowany od kilku lat konkurs piosenki religijnej ku czci św. Cecylii. Ma on charakter rodzinny. Konkurs wpisany jest już w parafialny kalendarz i jest jedną z form integracji parafian. Na uwagę zasługuje też fakt, że w parafii, oraz jej filii (w Egilsstaðir) działają prowadzone przez Polki – Joannę Kapuścik i Wioletę Horodejczuk – zespoły muzyczne włączające się w liturgię.³⁸

³⁷ Zob. D. B r u s z k i e w i c z, *Czy warto jechać na Światowe Dni Młodych, choćby samemu?* Kapólska Kirkjublaðið 8-9/2016, s. 9; A. R o m b e l, *Co za radość zobaczyć islandzką flagę*, Kapólska Kirkjublaðið 9-10/2016, s. 8; Z. S m o l e Ń s k a, *Wspomnienia*, Kapólska Kirkjublaðið 9-10/2016, s. 8-9.

³⁸ Zob. J. K a p u ś c i k, *Koncert ku czci św. Cecylii*, Kapólska Kirkjublaðið 12/2015, s. 7; t e n z e, *Konkurs piosenki św. Cecylii*, Kapólska Kirkjublaðið 12/2017, s. 8. Należy wspomnieć, że spotkania ze śpiewem i muzyką religijną odbywały się już wcześniej i w innych parafiach, choć nie ma nigdzie cyklicznych wydarzeń o tym charakterze. 25 stycznia 2003 r. wspólne kolędowanie, animowane przez jedną z umuzykalnionych rodzin odbyło się w parafii w Ísafjörður, na Fiordach Zachodnich; zob. *Kirkjutónleikar í Jóhannesarkapellu á Ísafirði*, Kapólska Kirkjublaðið 3/2003, s. 12. 15 czerwca 2008 r., z udziałem ówczesnego konsula RP i licznie zgromadzonej Polonii odbył się natomiast konkurs polskiej piosenki religijnej. Wydarzenie miało miejsce w parafii NMP Gwiazdy Morza; zob. *Trúarleg söngvahátíð í Mariusókn*, Kapólska Kirkjublaðið 10/2008, s. 16.

Kolejną formą duszpasterskiego oddziaływania na dzieci ale także rodziców jest przygotowanie jasełek. W parafii w Reyðarfjörður stanowią one nieodłączny element przygotowania do Bożego Narodzenia i jego przeżywania przez całe rodziny.³⁹ W kalendarzu wydarzeń parafialnych jest także miejsce na wspólną zabawę. W myśl tego, że dobra zabawa jest wpisana w życie chrześcijańskie, a radość nie musi stać w sprzeczności z życiem opartym na Panu Bogu, w karnawale lub pod jego koniec kapucyni wraz z rodzicami organizują dla dzieci bal.⁴⁰

W okresie letnim, zwykle na początku czerwca z okazji Dnia Dziecka i zakończenia roku szkolnego, które na Islandii przypada w pierwszych dniach czerwca, organizowana jest zabawa dla dzieci. Stanowi ona także podsumowanie i zakończenia pracy w roku szkolnym.⁴¹ Jesienią 2016 r. w parafii w Reyðarfjörður odbyły się Parafialne Igrzyska Olimpijskie. W zamyśle organizatorów miały one popularyzować aktywność fizyczną, integrować, promować aktywny styl spędzania wolnego czasu i uczyć zdrowej rywalizacji.⁴²

Ze względu na największą liczbę mieszkających Polaków i stałą obecność kapłanów uprzywilejowanym miejscem jest rejon stołeczny, gdzie duszpasterstwo mocno związane jest z parafią katedralną. Drugim ważnym punktem na mapie duszpasterskiej jest parafia Jana Pawła II w Ásbrú.

Cyklicznym wydarzeniem są spotkania mikołajkowe dla dzieci. Na uwagę zasługuje tu również współpraca i pomoc ze strony właściciela polskiego sklepu „Mini Market”. Pomocą służy także Konsulat RP.⁴³ Spotkania mikołajkowe mają swoją tradycję także w parafii Jana Pawła II w Ásbrú. Dla przykładu, w spotkaniu mikołajkowym 3-4 grudnia 2016 r. wzięło udział ok. 120 najmłodszych parafian.⁴⁴

³⁹ Zob. *Jaselka*, Kaþólska Kirkjublaðið 1-2/2016, s. 12-13; J. K a p u ś c i k, *Jaselka 2016*, Kaþólska Kirkjublaðið 1-2/2017, s. 6-7.

⁴⁰ Zob. t e n ż e, „*Stąncie do budowy świątyni Pana Boga*”, Kaþólska Kirkjublaðið 3-4/2016, s. 9; t e n ż e, *Karnawałowy 2017*, Kaþólska Kirkjublaðið 3-4/2017, s. 6-7.

⁴¹ Zob. t e n ż e, *Dzień Dziecka 2016*, Kaþólska Kirkjublaðið 8-9/2016, s. 7; t e n ż e, *Dzień Dziecka 2017*, Kaþólska Kirkjublaðið 8-9/2016, s. 11.

⁴² Zob. t e n ż e, *Parafialne Igrzyska Olimpijskie 2016*, Kaþólska Kirkjublaðið 9-10/2016, s. 9.

⁴³ Zob. *Zabawa Mikołajkowa*, Kaþólska Kirkjublaðið 5-7/2012, s. 12.

⁴⁴ Zob. B e a t a, *Spotkanie ze świętym Mikołajem w Ásbrú*, Kaþólska Kirkjublaðið 1-2/2017, s. 7.

Owocną formą aktywizacji parafian jest przygotowanie do świąt Bożego Narodzenia. Składa się na nie przygotowanie tradycyjnej stajenki betlejemskiej, w które zaangażowane są całe rodziny. Dużym przeżyciem dla dzieci i rodziców jest także przygotowanie jasełek, które prezentowane są w kościele katedralnym. Zawsze cieszą się one dużym zainteresowaniem wiernych i stanowią okazję do integracji polskiego środowiska.⁴⁵

Zwykle na koniec czasu karnawału organizowana jest także zabawa dla dzieci. Przybiera ona formę balu kostiumowego, co spotyka się z dużym zainteresowaniem i żywym odzewem ze strony dzieci i rodziców. Bal zorganizowany 17 lutego 2012 r. zgromadził w salkach parafialnych ok. 100 osób.⁴⁶ Tradycja organizowania tego typu spotkań była kontynuowana w latach następnych.⁴⁷

Podobne formy duszpasterstwa dzieci spotykamy w Ásbrú. Mimo świątecznych obowiązków dzieci i rodzice z wielkim zaangażowaniem podchodzą do przygotowania i wystawienia tradycyjnych jasełek. Jak czytamy w relacji z tego wydarzenia, 8 stycznia 2017 r., dzięki doskonałej grze aktorskiej małych parafian, historia z Betlejem „stanęła przed oczami jak żywa”.⁴⁸ Rok później, 7 stycznia 2018 r., dzieci przygotowały i zaprezentowały jasełka o tematyce misyjnej.⁴⁹

Na trwale wpisana jest także w kalendarz duszpasterski parafii w Ásbrú (wcześniej w Keflavíku) zabawa karnawałowa. Spotkania takie to ponadto okazja zaangażowania rodziców i szansa na integrację polskiego środowiska wokół kościoła parafialnego.⁵⁰

⁴⁵ Zob. P a r a f i a n k a, *Niezła szopka*, Kapólska Kirkjublaðið 1-2/2017, s. 5; W G, *Każdy może zostać świadkiem narodzin Chrystusa*, tamże, s. 8.

⁴⁶ Zob. *Zabawa Karnawałowa*, Kapólska Kirkjublaðið 5-7/2012, s. 12.

⁴⁷ Zob. *Ogłoszenia Duszpasterstwa Polskiego*, Kapólska Kirkjublaðið 3-4/2014, s. 8.

⁴⁸ Zob. *Jaselka w kościele Jana Pawła II*, tamże, s. 10.

⁴⁹ Zob. A. K o z ł o w s k a, *Misyjne jaselka w parafii Jana Pawła II*, Kapólska Kirkjublaðið 1-2/2018, s. 9.

⁵⁰ Zob. A n n a, *Karnawał... w Ásbrú*, Kapólska Kirkjublaðið 3-4/2018, s. 12.

Akcenty patriotyczne w duszpasterstwie

Duszpasterstwo polskie jest niewątpliwie jedną z form wychowania patriotycznego. Podtrzymuje ono rodzime zwyczaje i kulturę, pielęgnuje polskie tradycje i język.⁵¹

Wielkim wstrząsem dla Polaków, także tych przebywających zagranicą, była katastrofa smoleńska. Już w sobotę 10 kwietnia Polacy spontanicznie zorganizowali się i po południu uczestniczyli we mszy św. w kościele katedralnym w Reykjavíku. Krótka relacja z tego wydarzenia ukazała się w telewizji islandzkiej. Także następnego dnia msza św. zgromadziła większą niż zwykle liczbę Polaków przeżywających w ten sposób żalobę i solidarność.⁵²

Gdzie to tylko możliwe kościół jest również miejscem świętowania świąt narodowych, zwłaszcza 3 maja i 11 listopada. W Reykjavíku, w kościele katedralnym sprawowana jest wtedy zwykle msza św. w intencji Ojczyzny. Spotkaniom w salach parafialnych towarzyszy wspólny śpiew pieśni patriotycznych, czy deklamacje przez najmłodszych okolicznościowych wierszy. Biorą w nich udział przedstawiciele Konsulatu/Ambasady RP, Szkoły Polskiej oraz diecezji reykiawickiej.⁵³

W parafii w Ásbrú, kontynuując wcześniejszy zwyczaj, od 2014 r. odprawiana jest 11 listopada Msza św. w intencji Ojczyzny i Polaków za granicą. Po niej ma zwykle miejsce spotkanie w salkach parafialnych. 11 i 12 listopada 2017 r. (sobota i niedziela) podczas obydwu polskich mszy św. modlono się w intencji Ojczyzny. Po zakończeniu Eucharystii grupa dzieci zaprezentowała krótką część artystyczną. W dalszej części spotkania uczestnicy włączyli się we wspólny śpiew pieśni patriotycznych i piosenek wojskowych. W obydwu parafiach (29 kwietnia i 5 maja 2018 r.) w obchodach Święta Konstytucji 3 Maja uczestniczył ambasador RP, Gerard Pokruszyński.

Polskie duszpasterstwo na Islandii spotyka się z wyzwaniem i trudnościami. Zdaje się spełniać, na chwilę obecną, stojące przed nim zadania. Musi jednak stawać także w obliczu konkretnych pytań. Czy pozostać duszpasterstwem typowo polskim i zachowawczym? Czy i na ile czerpać z wzorców

⁵¹ Zob. R. R a c z y ń s k i, *Na krańcu Europy – polskie siostry zakonne i księża w Islandii*, s. 284-285.

⁵² Zob. M. B u d y t a - B u d z y ń s k a, K. O l e s i ń s k a, *Reakcje polskich emigrantów na Islandii na katastrofę smoleńską*, w: M. B u d y t a - B u d z y ń s k a (red.), *Integracja czy asymilacja? Polscy imigranci w Islandii*, Warszawa 2011, s. 206.

⁵³ Zob. *Wydarzyło się 11-go listopada...*, Kapłowska Kirkjublaðið 1-2/2013, s. 9.

spotkanych w Kościele islandzkim? Jak w praktyce duszpasterskiej połączyć integrację polskich imigrantów z otwartością na powszechny wymiar Kościoła czy problem jego posłania? Jak wychodzić z prawdą Ewangelii do zsekularyzowanego środowiska i społeczeństwa hołdującego konsumpcyjnemu stylowi życia i politycznej poprawności? Na ile duszpasterstwo polskojęzyczne przygotowuje i pozwala faktycznie „małej trzódce” być „solą ziemi”?

ks. Grzegorz Adamiak, Ásbrú-Reykjavík, Islandia

III. ANALIZA PROFILI POLONIJNYCH NA PORTALU SPOŁECZNOŚCIOWYM FACEBOOK.COM, JAKO NOWY KIERUNEK BADAŃ NAD POLONIA

Polonię, komunikującą się za pośrednictwem nowych mediów, obowiązują zasady charakterystyczne dla współczesnego społeczeństwa sieci. Kierunek rozwoju komunikacji, tak jak i kierunek rozwoju współczesnej kultury, determinuje postęp techniczny,¹ wprowadzający do powszechnego użycia „nowe media”, czyli media analogowe skonwertowane do postaci cyfrowej. Wszystkie one istnieją obecnie w jednej multimedialnej sieci, jaką jest Internet, w którym rozwija się również usieciowione życie społeczne. Kształtowane przez technologię struktury społeczne stanowią „kombinację elastyczności i skuteczności, skoordynowanego podejmowania decyzji i zdecentralizowanego ich wykonywania, zindywidualizowanej ekspresji i globalnej, poziomej komunikacji”.² Charakterystykę tę odnieść można również do komunikującej się za pośrednictwem Internetu Polonii, która, istniejąc w sieci, staje się częścią nowego, wirtualnego społeczeństwa. W Internecie zyskuje ona nowe ramy organizacyjne, dlatego też samo pojęcie Polonii wymyka się z ram dotychczasowych definicji. Obserwacja ta rodzi wiele dalszych pytań i staje się punktem wyjścia do planowania badań nad zjawiskiem Polonii w sieci. Uzmysławia również potrzebę opracowania metodologii, która pozwoliłaby uchwycić dynamikę tego wciąż jeszcze

¹ M. McLuhan, *Zrozumieć media: przedłużenia człowieka*, Wydawnictwa Naukowo-Techniczne, Warszawa 2004.

² *Tamże*, s. 22.

nowego i nieopisanego zjawiska, jakim jest samodzielnie organizująca się w przestrzeni wirtualnej polonijna społeczność. Niniejszy artykuł zarysowuje problematykę Polonii funkcjonującej w sieci i stanowi propozycję metodologii badań nad tym zjawiskiem.

Społeczno-kulturowy kontekst funkcjonowania Polonii, jako wirtualnej społeczności

Współczesnej Polonii, wykorzystującej wirtualną przestrzeń jako miejsce swojego działania, nie można w pełni poznać ani zrozumieć bez odwołania się do kontekstu jej funkcjonowania. Ten zaś obejmuje społeczno-kulturowe przemiany, które m.in. za sprawą upowszechnienia się nowych mediów doprowadziły do powstania społeczeństwa informacyjnego oraz kultury Web2.0, nazywanej kulturą uczestnictwa. Środowisko życia współczesnego człowieka, zdominowane przez natychmiastowość, powierzchowność i wizualne bodźce, w dużej mierze kształtowane jest przez globalną, internetową sieć. Panująca w wirtualnej przestrzeni cyberkultura opiera się na trzech zasadniczych fundamentach: możliwości nieograniczonego łączenia „wszystkiego ze wszystkim”, kategorii wirtualnego społeczeństwa i tzw. zbiorowej inteligencji.³ Jedną z najważniejszych cech społeczeństwa sieci jest interaktywność, nieograniczone wręcz możliwości w jej zakresie otworzyła natomiast kultura uczestnictwa. Przełom w wykorzystaniu sieci przez jej użytkowników nastąpił w 2006 r., kiedy każdy z internautów zyskał możliwość nie tylko pobierania, ale i wnoszenia do wirtualnego świata interesujących go treści. Internet stał się wówczas wytworem samych użytkowników, zjawisko dostrzeżone przez branżę medialną zyskało miano Web2.0,⁴ zaś efekt przemian nazwano kulturą uczestnictwa. Konsumenty zostali bowiem „zaproszeni, aby aktywnie uczestniczyć w tworzeniu i obiegu nowej treści”.⁵ Ewolucja procesu komunikacji, jaka dokonała się

³ P. Zawojcki, *Monitory między nami. O byciu razem i osobno w cyberprzestrzeni* w: A. Gózdź, P. Zawojcki (red.), *Wiek ekranów*, Rabid, Kraków 2002, s. 426.

⁴ J. Maciaszek, *Kim jest internauta? Socjologiczne rozważania wokół tożsamości w sieci*, w: P. Setlak, P. Szulich (red.), *Społeczeństwo informacyjne. Uwarunkowania społeczne i kulturowe*, Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa im. prof. Stanisława Tarnowskiego, Tarnobrzeg 2010, s. 165.

⁵ J. Burgess, J. Green, *YouTube: wideo online a kultura uczestnictwa*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2011, s. 34.

za sprawą nowych mediów i zaistniała na etapie rozwoju sieci nazwanym Web2.0, polega przede wszystkim na wystąpieniu sprzężenia między nadawcą, a odbiorcą. Podczas gdy jedną stroną Web2.0 stanowi uczestnictwo w sieci i społeczne tworzenie jej zawartości, drugą stroną staje się dostępność stale powiększającego się na tej drodze zasobu gromadzonych w sieci danych, „dotyczących tego, jak ludzie prowadzą swoje codzienne życie”.⁶ Znakiem społeczeństwa sieci stała się korporacja Google, której filozofia zakłada, że „potrzeba dostępu do informacji nie zna granic”.⁷ Dlatego społeczeństwo, dla którego produkcja, gromadzenie i obieg informacji stanowią niezbędne warunki funkcjonowania, nazywane bywa również społeczeństwem informacyjnym.⁸ Zbiory danych za pośrednictwem sieci krzyżują się ze sobą w błyskawicznym tempie, łącząc się i rozrastając w sposób wręcz niekontrolowany.⁹ W konsekwencji kultury uczestnictwa powstaje „nadmiar zarówno samych przekazów, jak i znaczeń, mediów, ich wzajemnej gry, dopływających bodźców, jak i możliwości artykulacji własnych reakcji i ekspresji. Towarzyszy temu trudność ich selekcji, a nawet bezradność w obfitości”.¹⁰ Powstające w ten sposób „przeciążenie informacyjne” utrudnia skuteczne przetwarzanie informacji, a szybki ich przyrost może stać się barierą poznania. Człowiek, tracąc panowanie nad porządkiem w zakresie otrzymywanych informacji, popada w informacyjny chaos. Dlatego też selekcja informacji przez pryzmat spójnego światopoglądu i umiejętność wyboru informacji wartościowych w kontekście pewnych stabilnych wartości stają się zdolnościami tak trudnymi, a jednocześnie tak pożądanymi w społeczeństwie sieci.

⁶ A. Halavais, *Wyszukiwarki internetowe a społeczeństwo*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2012, s. 185.

⁷ <https://www.google.com/about/company/philosophy/>

⁸ L. Haber, *Spoleczeństwo informacyjne – dylematy analityczne*, w: P. Setlak, P. Szulich (red.), *Spoleczeństwo informacyjne. Uwarunkowania społeczne i kulturowe*, s. 16.

⁹ A. Bujak, *Spoleczeństwo informacyjne – dokąd zmierzamy? Socjologiczna wizja przyszłości*, w: *tamże*, s. 94.

¹⁰ M. Gólk, *Ekrany w dorzeczech komunikowania*, w: A. Góźdz, P. Zawojski (red.), *Wiek ekranów*, s. 42.

Portal Facebook.com jako źródło informacji o funkcjonowaniu wirtualnej polonijnej społeczności

Formy istnienia Polonii w sieci są tak różnorodne, jak możliwości, które daje Internet. W przestrzeni wirtualnej znajdują się strony poświęcone Polakom mieszkającym w określonym kraju, regionie lub mieście, strony stowarzyszeń polonijnych, fundacji, polonijnych organizacji non-profit oraz internetowe wydania polonijnej prasy. W sieci znaleźć można również polonijne portale informacyjne i plotkarskie, polonijne programy telewizyjne, a także polonijne fora poświęcone wymianie ogłoszeń dotyczących pracy oraz ofert sprzedaży. Wszystkie te formy nie pozwalają jednak dotrzeć do istoty tego, czym jest Polonia w sieci, ani sformułować ogólnych twierdzeń na jej temat. Polonia jest bowiem nade wszystko pewną społecznością. Powstanie i istnienie każdej społeczności wiąże się natomiast ściśle z komunikacją między jej członkami. Ta z kolei nie może ograniczać się do jednostronnego przekazu, jakim jest zamieszczanie w sieci informacji. Tak ważna w kontekście badania społeczności idea komunikacji i integracji w pełni wybrzmiewa natomiast na portalach społecznościowych, najskuteczniej gromadzących dziś wirtualne wspólnoty. Portale społecznościowe, umożliwiające „upublicznianie swojego życia, zainteresowań, poglądów”, mają „odzwierciedlić prawdziwy świat, wraz z jego bogatymi powiązaniem społecznymi i bliskimi interakcjami”.¹¹ Analizując zjawisko Polonii w sieci, szczególną uwagę warto poświęcić najpopularniejszemu obecnie portalowi społecznościowemu, jakim jest Facebook.com. Serwis ten umożliwia zarejestrowanym na nim użytkownikom wymianę wiadomości i zdjęć, tworzenie wydarzeń i grup, a także osobistych profili. Treści zamieszczane przez administratora profilu mogą mieć autorski charakter lub też stanowić odsyłacz do innych stron internetowych. Facebook umożliwia bowiem „udostępnienie” na swojej „tablicy” dowolnych elementów zawartości innych witryn. Portal oferuje liczne formaty publikowania informacji – wpisy („posty”), zdjęcia, wideo-relacje, schematy „wydarzeń” publikowanych na „osi czasu”. Konstrukcja portalu sprzyja kontaktom między użytkownikami. Ma on bowiem również wiele formatów interakcji, takich jak pozostawienie komentarza lub wyrażenie swojego emocjonalnego

¹¹ A. B o r c u c h, M. P i ł a t - B o r c u c h, *Generacja Y jako szczególny wymiar społeczeństwa informacyjnego*, w: P. S e t l a k, P. S z u l i c h (red.), *Spoleczeństwo informacyjne. Uwarunkowania społeczne i kulturowe*, s. 134,

ustosunkowania do danych treści przez wybór ikony emocji. Użytkownicy serwisu mogą sygnalizować swoją aprobatę lub zainteresowanie za pomocą przycisku „lubię to”, a w przypadku wydarzeń zaznaczyć sugerowaną odpowiedź „wezmę udział”. Serwis, operując tymi schematami, umożliwia zatem uczestnictwo w życiu wirtualnej społeczności przy minimalnym nakładzie czasu i wysiłku.

Facebook.com stanowi medium o szerokim zasięgu, interakcyjnym charakterze, wielokanałowej komunikacji. Ma sprawić, by „świat stał się bardziej otwarty, a komunikacja łatwiejsza”.¹² Ma on również służyć odkrywaniu tego, co dzieje się na świecie oraz pomagać internautom w wyrażaniu siebie i dzieleniu się z innymi tym, co dla nich ważne.¹³ Misja Facebooka ujęta w słowach: „stay connected, share, express”,¹⁴ polega na umożliwieniu komunikacji, wymiany doświadczeń, myśli i informacji. Facebook oferuje możliwość dzielenia się z szerokim gronem wirtualnych znajomych zdjęciami, pomysłami, planami i problemami, możliwość wspólnego planowania czasu, a także szukania poparcia dla swoich projektów. Z powodzeniem wypełnia zatem wyznaczoną mu przez założycieli misję, czyniąc z wirtualnego świata przestrzeń rozwoju współpracującego, wirtualnego społeczeństwa, które znaczy dalece więcej niż suma anonimowych użytkowników sieci. Facebook.com jest nieocenionym źródłem informacji o jego użytkownikach, ponieważ stanowi odpowiedź na ich potrzeby i oferuje elastyczną przestrzeń rozwoju oddolnych inicjatyw. Dlatego też z obserwacji polonijnych profili założonych na Facebooku wnioskować można o życiu polonijnej społeczności, odzwierciedlonym w Internecie.

Profil na portalu Facebook.com jest jedną z podstawowych form obecności w przestrzeni wirtualnej. Oferując możliwość komunikacji, serwis ten daje szansę tworzenia wspólnoty oraz stałego dostępu do informacji. Jednocześnie umożliwia dostęp do wielu informacji zgromadzonych w jednym miejscu i poddanych już wstępnej selekcji, ze względu na przyjęte kryteria i wartości (np. w przypadku profili polonijnych może być to patriotyczny charakter informacji lub ich związek z Polską). Ma to szczególne znaczenie

¹² <https://www.facebook.com/about/basics/get-to-know-facebook/working-together/> (dostęp: 12 XI 2017).

¹³ https://www.facebook.com/facebook/about/?entry_point=page_nav_about_item&tab=page_info (dostęp: 12 XI 2017).

¹⁴ <https://www.facebook.com/facebook/info>

w kontekście wspomnianych trudności w selekcji informacji, z jakimi boryka się społeczeństwo sieci, pogrążone w informacyjnym chaosie.

Idee przyświecającą powstaniu Facebooka najpełniej odzwierciedlają profile takie jak „Polonia na Isle of Wight”.¹⁵ Jego założyciele informują, że profil ten przeznaczony jest „dla wszystkich, którzy szukają informacji o Polonii mieszkającej na wyspie Wight. Jeśli masz jakieś oferty, informacje, którymi chciałbyś się podzielić – ta strona jest dla ciebie”. Realizację założeń portalu odnaleźć można również na profilu „Polonia Paraguay”,¹⁶ który stanowi „źródło wymiany informacji dla zamieszkałych w Paragwaju Polaków i osób polskiego pochodzenia”. Podobny charakter ma również profil „Polonia Kanada”,¹⁷ opisany przez założycieli, jako „niezależny portal społecznościowy Polonii w Kanadzie. Komentujemy i dzielimy się wiadomościami polonijnymi z Kanady i Polski”.

Bazując na stronach o tak zdefiniowanych celach, podjęto próbę ustalenia, czym właściwie jest Polonia w sieci. W tym celu opracowano wiele kryteriów pozwalających z licznych polonijnych profili na portalu Facebook.com wyłonić te, które w sposób reprezentatywny zobrazują sposób funkcjonowania Polonii, jako wirtualnej społeczności.

Kryteria doboru materiału badawczego spośród profili polonijnych na portalu Facebook.com

Profile polonijne wybrane zostały spośród stron, które założyciele zdefiniowali jako poświęcone „Polonii”. Wykluczono na tym etapie strony o nazwie „Polacy w ...”, które z definicji obejmują szerszą grupę potencjalnych odbiorców. Pojęcie Polonii uznano tym samym za bardziej specyficzne. Za podstawowe kryterium doboru profili do analizy uznano nadany im przez założycieli status. W tym celu posłużono się w procesie wyszukiwania filtrem dotyczącym statusu strony, wybierając jedynie strony o statusie „społeczność”. Na etapie wstępnej selekcji wykluczono zatem prywatne profile (o statusie „osoba”), a także grupy zamknięte – ze względu na niemożność dotarcia do ich treści.¹⁸ Odrzucono ponadto ogólnodostępne

¹⁵ <https://www.facebook.com/PoloniaNaIsleOfWight/>

¹⁶ <https://www.facebook.com/PoloniaParaguay/>

¹⁷ https://www.facebook.com/pg/PoloniaKanada/about/?ref=page_internal

¹⁸ Widoczna jest ona jedynie dla zarejestrowanych w grupie użytkowników, których członkostwo zaakceptował uprzednio administrator profilu.

strony, poświęcone polonijnej społeczności o statusie programu telewizyjnego (np. „Polonia w komie”¹⁹) oraz wydawcy (np. profil dwutygodnika społeczno-kulturalnego „Polonia” wydawanego w Connecticut w USA²⁰). Z wybranych profili o statusie społeczności lub organizacji odrzucono następnie profile o charakterze anonsów, służące jedynie wymianie ofert pracy lub reklamie, np. lokalnego przewoźnika. Na dalszym etapie analizy zawartości profili polonijnych wykluczono strony, które okazały się odpowiednikami niezależnie istniejących portali internetowych, odsyłającymi do zewnętrznych stron. Profile tego typu opracowywane są często przez profesjonalną redakcję, a charakter informacyjny znacznie dominuje nad ich integrującą funkcją. Mimo że mają status społeczności i wydają się skupiać społeczność polonijną wokół istotnych dla niej tematów, w rzeczywistości za pośrednictwem Facebooka popularyzują treści zamieszczane na innej stronie, do której przekierowują czytelników każdego z publikowanych na profilu wpisów.²¹ Dlatego też tego typu profile nie wpisują się w rzeczywistości w obszar branż pod uwagę treści, których źródłem miał być portal Facebook.com. Poszukiwano społeczności polonijnych, które organizują się i funkcjonują głównie w przestrzeni wirtualnej, toteż analizie poddano jedynie wyłonione drogą powyższej selekcji profile, będące efektem oddolnej inicjatywy samoorganizującej się społeczności.

Na drodze dalszych analiz odrzucono profile, których misja okazała się niespójna z nadanym stronie statusem „społeczności”, jak np. profil „Polonia Floryda”,²² opisany jako „Baza polskich firm na Florydzie. Darmowe ogłoszenia online dla Polaków. Praca, nieruchomości, usługi, firmy, motoryzacja”. Administratorzy informują na profilu, że jego celem jest „stworzenie i nieustanna aktualizacja bazy polskich firm działających na Florydzie oraz oferowanie darmowych ogłoszeń online”.

Kolejnym z przyjętych w procesie selekcji kryteriów stała się aktualność profilu. Biorąc pod uwagę specyfikę dynamicznego medium, jakim jest Internet, spośród reprezentatywnych dla Polonii profili wykluczono te, które aktualizowane są maksymalnie trzy razy w roku, jako nieodzwierciedlające

¹⁹ <https://www.facebook.com/pages/Polonia-W-Komie/610194588994856>

²⁰ <https://www.facebook.com/pages/Polonia/319972968124942?id=319972968124942&sk=info>

²¹ <https://www.facebook.com/pages/PoloniaNL/107304532675279?sk=info>

²² https://www.facebook.com/PoloniaFloryda/?ref=br_rs

dynamiki życia społecznego. Wykluczono z analiz również profile obecnie nieaktywne, na których ostatni wpis pochodzi z zeszłego roku (2017).

Na drodze tak opisanej selekcji, pod kątem kryteriów jakimi są: status, cel, oraz częstotliwość aktualizacji, spośród obecnych na Facebooku profili, w różnym stopniu dotyczących tematyki polonijnej, wyłoniono 43 strony spełniające przyjęte kryteria i istotne dla charakterystyki omawianego zjawiska. Strony te w zakresie integracji korzystającej z nich społeczności odzwierciedlają specyfikę narzędzia komunikacji, jakim jest Facebook.com, w zakresie informacji wpisują się natomiast w idee kultury uczestnictwa.

Polonia w sieci jako nowa forma polonijnej społeczności

Analizując zawartość stron wybranych na podstawie przyjętych kryteriów, można podjąć próbę odpowiedzi na pytanie, czym jest Polonia w sieci. Odnosząc zaś obserwacje dotyczące Polonii jako wirtualnej społeczności do Polonii w jej klasycznym rozumieniu, wskazać można te charakterystyki polonijnej społeczności, które wraz z jej wkroczeniem w wirtualną przestrzeń, podlegają zmianie. Z wybranych do analizy profili wyłania się obraz Polonii w sieci, jako pewnej nowej struktury. Jako społeczność Polonia okazuje się zmieniać wraz ze zmianą warunków komunikacyjnych, w których funkcjonuje i dziś wymyka się z ram dotychczasowych definicji.

Polonia definiowana była dotychczas, jako „wspólnota Polaków i osób pochodzenia polskiego, mieszkająca w sposób trwały poza granicami Polski”.²³ W Internecie długość pobytu na obczyźnie nie stanowi natomiast istotnego kryterium, o czym świadczy m.in. profil „Polonia OS”²⁴ – „Strona dla tych wszystkich, którzy dłużej lub krócej, przebywali lub przebywają w mieście Osnabrück”. Wirtualna Polonia, nie przykładając wagi do różnicowania stałego i tymczasowego pobytu na obczyźnie, zachęca do integracji zarówno stałych mieszkańców danego kraju, jak i częstych jego bywalców, a nawet sympatyków. Za przykład tej otwartej postawy posłużyć może profil „Polonia Farerska”²⁵ – zdefiniowany jako „strona dla Polaków mieszkających na Wyspach Owczych, farerskich sympatyków Polski oraz wszystkich osób zainteresowanych archipelagiem. Jako że jest

²³ E. Gigilewicz, *Polonia*, w: z b i o r., *Encyklopedia „Białych Płam”*, Polskie Wydawnictwo Encyklopedyczne Polwen, Radom 2004, t. XIV, s. 203.

²⁴ https://www.facebook.com/pg/Polonia.Osnabrueck/about/?ref=page_internal

²⁵ <https://www.facebook.com/poloniafarerska/>

nas na Wyspach Owczych coraz więcej, celem niniejszego fanpage'a jest zrzeszanie polonii farerskiej”.

Dotychczas zakładano, że „specyfika społeczna poszczególnych grup i środowisk polonijnych (...) uzależniona jest od czasu ich powstania, przyczyn skłaniających do podjęcia decyzji o emigracji z kraju (...) czynniki te istotnie wpływają na proces tworzenia struktur polonijnych”.²⁶ Żaden z wymienionych czynników nie różnicuje natomiast istotnie członków wirtualnej społeczności polonijnej, którzy niezależnie od przyczyn podjęcia emigracji spotykają się w Internecie na wspólnych profilach. Sieć, stając się płaszczyzną porozumienia poszczególnych środowisk polonijnych, czyni dawne podziały nieistotnymi. Przykładem tego jest profil „Polonia Gibraltar”²⁷ – „Miejsce dla wszystkich, którzy już tutaj mieszkają albo chcieliby zamieszkać”. Fakt mieszkania w danym miejscu jest zatem w tym przypadku równoznaczny z przynależnością do lokalnej Polonii. Przynależność ta okazuje się natomiast niezależna od genezy emigracji.

Polonię zwykło się również charakteryzować przez „poczucie przynależności do polskiej wspólnoty narodowej, językowej i kulturowej”.²⁸ W sieci kryterium językowe zyskuje nową interpretację. Poczucie przynależności do wspólnoty narodowej okazuje się bowiem nierównoznaczne ze znajomością języka polskiego. Jako przykład przywołać można w tym miejscu profil „Polonia na Cyprze”,²⁹ którego administratorzy zachęcają użytkowników, by zamieszczali na profilu wpisy zarówno w języku polskim, jak i angielskim czy greckim. Wśród informacji znajdujących się na stronie pojawiają się posty tłumaczone na trzy języki, ale również wpisy jedynie w języku angielskim lub greckim. Prowadzony natomiast przez mieszkańców Uzbekistanu profil „Polonia w moim sercu”³⁰ nie zawiera niemal żadnych wpisów w języku polskim.

Polonia w sieci, stanowiąc społeczność komunikującą się za pośrednictwem Internetu, w większym stopniu spełnia wymogi stawiane społeczności wirtualnej, aniżeli Polonii w dawnym jej rozumieniu. Wśród kryteriów warunkujących istnienie wirtualnej wspólnoty znajduje się natomiast:

²⁶ E. Gigilewicz, *Polonia*, w: z b i o r., *Encyklopedia „Białych Płam”*, s. 203.

²⁷ <https://www.facebook.com/pg/poloniagibraltar>

²⁸ E. Gigilewicz, *Polonia*, w: t e n ż e (red.), *Encyklopedia Katolicka*, Towarzystwo Naukowe KUL, Lublin 2011, t. XV, kol. 1135.

²⁹ https://www.facebook.com/PoloniaNaCyprze/?ref=br_rs

³⁰ <https://www.facebook.com/polonia.w.moim.sercu/>

przestrzenne oddalenie od siebie jej członków, brak przymusu współpracy, wspólne cechy demograficzne czy kulturowe, wspólne zainteresowania i hobby, brak konieczności osobistej znajomości, wspólne zaspokajanie potrzeb i realizacja celów, wzajemne zaufanie, a także duża częstotliwość interakcji.³¹ Społeczność polonijną, komunikującą się za pośrednictwem sieci, można również opisać, odwołując się do sformułowanych przez Tapscotta i Williamsa zasad tzw. wikinonii, która jest sztuką masowej współpracy użytkowników Internetu. Cztery najważniejsze z nich to: otwartość, dzielenie się, globalne działanie oraz równość i partnerstwo.³² Zgodnie z zasadą otwartości twórcy profili polonijnych tworzą je w odpowiedzi na potrzeby użytkowników – to oni ostatecznie decydują o charakterze strony, publikując na niej własne treści oraz komentując te już obecne na profilu. Zasada dzielenia się wyznacza cel profilom polonijnym, służącym często wymianie doświadczeń i poglądów z rodakami, którzy znajdują się w analogicznej sytuacji, a swoją wiedzą zdobytą podczas przebywania za granicami kraju, mogą wpierać na emigracji innych. Globalne działanie sprowadza się do poznawania i wykorzystywania informacji i kapitału ludzkiego, dostępnego na całym świecie, zaś zasada równości i partnerstwa, w odniesieniu do Polonii w sieci znosi podziały ze względu na płeć, wiek, status społeczny, zawód, charakter emigracji, które jeszcze niedawno były istotne przy badaniu życia polonijnego.

Dalsze kierunki badań nad Polonią w sieci

Podważywszy słuszność akceptowanych dotychczas podziałów, należy zastanowić się nad nowymi kategoriami, które uwzględniając specyfikę zjawiska, jakim jest Polonia w sieci, mogłyby posłużyć do jej opisu. W opracowaniu pozostaje autorski klucz kategoryzacyjny, który pozwoli porównywać ze sobą profile, poszukiwać grup profili o wspólnych charakterystykach, a tym samym wyłonić możliwe formy zjawiska. W dalszych analizach profili polonijnych na portalu Facebook.com uwzględnić należy

³¹ P. Bąkowska, N. Stępnicka, *Nurt społecznościowy w internecie jako jedna z dróg do e-emancypacji i e-unicestwienia jednostki. Analiza zachowań ludzkich na przykładzie wybranych serwisów społecznościowych*, w: M. Baranowski, B. Mika (red.), *Społeczeństwo sieciowe – między wolnością a zniewoleniem*, Poznań 2012, s. 171.

³² *Tamże*, s. 172.

takie kategorie, jak: liczba członków profilu, kraj, do mieszkańców którego adresowana jest strona oraz zasięg profilu. Istotny jest również cel istnienia strony – informacyjny lub integrujący – wynikający z założeń, przyświecających administratorom i często wyrażony w podanym przez nich opisie strony. Cel ten należy jednocześnie odróżnić od faktycznie pełnionej przez stronę funkcji, która jest wynikiem dynamicznych interakcji między wykorzystującymi profil użytkownikami. Pozostałe istotne kategorie opisu profili polonijnych to wykorzystywane na stronie języki (kategoria ta pozwala uwzględnić polskojęzyczność), częstotliwość publikowania postów (w pewien sposób obrazuje ona dynamikę życia polonijnej społeczności), dominujące formy aktywności (spośród tych oferowanych przez portal – np. udostępnianie zdjęć, postów, komentarzy, toczenie dyskusji, tworzenie wydarzeń), charakter komunikacji (jest ona jednostronna jeśli np. na stronie dominują wpisy o informacyjnym charakterze, a większość z nich umieszcza administrator; komunikacja jest dwustronna jeśli użytkownicy wykorzystują profil do kontaktu, podejmując inicjatywę i umieszczając na stronie autorskie wpisy).

Szczegółnej analizy wymaga zawartość polonijnych profili na portalu Facebook. Ta zaś może być analizowana dzięki obserwacji tematyki umieszczanych na profilach wpisów, dyskusji, tworzonych wydarzeń, udostępnianych filmów i zdjęć. Szczególnie istotne w analizie są również jakościowe kategorie, wynikające z wnikliwej obserwacji dynamicznych interakcji w sieci, takie jak funkcja profilu (faktyczny cel jego wykorzystywania przez użytkowników, wartość jaką dla nich stanowi) oraz panujący na profilu nastrój (podniosły patriotyczny, sentymentalny, humorystyczny). Na drodze szczegółowych analiz możliwe będzie również wskazanie cech charakterystycznych każdego profilu oraz cech wykorzystujących go użytkowników.

Co w przestrzeni wirtualnej może oznaczać charakterystyczne dla Polonii „poczucie przynależności do polskiej wspólnoty narodowej”?³³ Wokół czego i w jaki sposób budowane jest w Internecie poczucie polskości i wspólnotowości? Drogę do poszukiwania odpowiedzi na te oraz inne pytania, dotyczące specyfiki zjawiska, jakim jest Polonia w sieci, otworzy analiza zawartości profili polonijnych wg wyżej przedstawionego klucza.

Już teraz zauważyć można jednak, że mimo licznych przeobrażeń, jakie przeszła Polonia, wkraczając w wirtualny obszar funkcjonowania, aktualne pozostało wobec niej stwierdzenie, że „środowiska polonijne (...)

³³ E. Gigilewicz, *Polonia, w: z b i o r., Encyklopedia „Białych Plam”*, s. 203.

niezmiennie dążą do wewnętrznej konsolidacji oraz integracji z wspólnotą narodową w kraju”.³⁴

Weronika Gigilewicz, Lublin

**IV. HOMILIA WYGŁOSZONA PODCZAS ŚWIATOWYCH OBCHODÓW
DNIA POLONII I FLAGI W KRÓLESTWIE BELGII
Notre Dame de la Chapelle, Bruksela, 6 maja 2018 r.**

Drodzy Bracia i Siostry,

Od rana, najpierw w Comblain-la-Tour, następnie w Banneux, a teraz w Brukseli, umacniamy i pogłębiaamy braterskie i siostrzane więzi, których natura jest dwojaka.

Są to więzi polskości, wynikające ze wspólnego pochodzenia i zakorzenienia w tej samej historii i kulturze, naznaczone przynależnością do tego samego narodu, narodu polskiego, wyrażane w języku naszych ojców i naszym – pięknym języku polskim. Dzisiaj te więzi polskości mają wyjątkową oprawę, ponieważ dochodzą do głosu tu, w Belgii, w ramach Światowych Obchodów Dnia Polonii i Flagi, przeżywanych w stulecie odzyskania przez Polskę niepodległości. Tak podniosłe obchody są możliwe jako dojrzały owoc współpracy Senatu Rzeczypospolitej i Ambasady RP z miejscową Polonią oraz organizacjami i instytucjami o charakterze polonijnym. Zrzeszają one Polaków i Belgów z polskimi korzeniami, a prowadząc różnorodną działalność kulturalną i społeczną, przyczyniają się do szlachetnej integracji rodaków, którzy przybyli tu w różnych okresach i rozmaitych okolicznościach oraz wzbogacają realia polonijnego życia. Obecność pana marszałka Stanisława Karczewskiego oraz przedstawicieli Sejmu, Senatu, Władz Rzeczypospolitej i naszej Ambasady w Belgii świadczą, że dzień dzisiejszy to szczególnie dobry czas, by w kulminacyjnym punkcie uroczystych obchodów, w czcigodnej brukselskiej świątyni Notre Dame de la Chapelle, na ręce duchowieństwa, które od pokoleń kształtuje wiarę i tożsamość Polaków, a także pana prezesa Rady Polonii Belgijskiej, złożyć najserdeczniejsze podziękowania i wyrazy najwyższego uznania dla wszystkich, którzy włożyli wkład w to uroczyste i podniosłe świętowanie.

³⁴ *Tamże.*

Łączą nas również więzi wspólnej chrześcijańskiej wiary – katolickiej, a także wyrosłej na gruncie prawosławia i reformacji, właściwej dla wszystkich wyznawców Jezusa Chrystusa. My, Polacy, jesteśmy w nią wszczepieni od ponad 1050 lat, gdy wraz z przyjęciem chrztu świętego staliśmy się narodem i weszliśmy do rodziny narodów chrześcijańskich. W pierwszym czytaniu mszalnym, wyjętym z Dziejów Apostolskich, była mowa o chrzcie pierwszego poganina, rzymskiego setnika Korneliusza. Ten chrzest, który kilka lat po męce, śmierci i zmartwychwstaniu Jezusa Chrystusa miał miejsce w Cezarei Nadmorskiej, w Palestynie, wyznaczył drogę Kościoła, która ponad 900 lat później zaprowadziła Ewangelię nad Wartę i Wisłę. Chrzest Korneliusza został poprzedzony powtórny zesłaniem Ducha Świętego, tym razem na pogan, analogicznym do tego, jakie wcześniej w jerozolimskim Wieczerniku dokonało się na wyznawców judaizmu. Są narody, które mają swoją przedchrześcijańską historię; my, Polacy, takiej historii nie mamy. Wszystko, co wydarzyło się przed chrztem Polski w 966 r., należy do dziedziny prehistorii, a w najlepszym przypadku protohistorii. Trzeba więc z mocą podkreślić: innej Polski niż chrześcijańska nie było! Ten doniosły fakt ma ogromne znaczenie obecnie i w przyszłości. Oznacza bowiem, że każda próba budowania naszej tożsamości bez chrześcijaństwa, a tym bardziej wbrew niemu, skutkuje niebezpieczną wizją innej Polski aniżeli ta, którą stanowimy, oraz która w nas pulsuje i żyje. Dlatego nasze wspólne świadectwo, dawane w tym uroczystym dniu nie tylko w wymiarze kulturowym, społecznym i politycznym, lecz również w wymiarze religijnym i duchowym, jest tak bardzo potrzebne i ważne.

Jakie przeżycia i uczucia nami kierują? Z pewnością jest to poczucie szlachetnej dumy, która wyrasta na podłożu serdecznego przywiązania do Polski. Mamy wspaniałą i piękny kraj, urodzajne ziemie i pola; morze, jeziora i rzeki; równiny, wzgórza i góry; lasy i puszcze – wszystko, czego potrzeba do dostatniego i godnego życia. Ci Polacy, którym przyszło żyć na obczyźnie, znają smak tęsknoty za pięknem i urodą ojczystego kraju. Mamy miliony dobrych i mądrych Polaków, którzy rozwijają ojczystą tradycję i kulturę, wnoszą olbrzymi dorobek pracy, myśli i wynalazczości, są przedsiębiorczy oraz umieją skutecznie realizować śmiało projekty i przedsięwzięcia. Część rodaków, z różnych przyczyn, wnosi swoje zdolności i talenty w rozwój i dobrobyt innych państw i narodów, również tutaj, w Belgii. Przy takich okazjach jak dzisiejsza wśród wielu uczuć, jakie mamy, jedno wysuwa się na pierwszy plan: uczucie bezgranicznej wdzięczności. Nade wszystko wdzięczności Bogu, który przeprowadził nas

„ręką mocną i wyciągniętym ramieniem” przez drogi i bezdroża naszych dziejów, uchronił od takich upadków, z których sami nie bylibyśmy w stanie się podnieść, zawsze ukazywał horyzonty nadziei oraz dawał siłę do sprostania największym przeciwnościom i najtrudniejszym wyzwaniom. W naszych sercach trwa więc radość wyrażona w śpiewie przewidzianego na tę niedzielę psalmu responsoryjnego: „Śpiewajcie Panu pieśń nową, albowiem uczynił cuda. Zwycięstwo Mu zgotowała Jego prawica i święte ramię Jego” (Ps 98[97],1).

Nie sposób jednak pominąć pytania: Czy jest coś, co rzuca cień na polskie życie społeczne i polityczne, nierzadko nawet na życie towarzyskie i rodzinne? Tak, niestety, tak! To podziały istniejące w ojczyźnie i na emigracji, czasami tak głębokie jak mroczne i groźne bywają przepaści. O ile różnice opinii, poglądów, stanowisk i zapatrywań są uzasadnione, a nawet potrzebne, bo mogą być ożywcze i stymulujące, o tyle takie społeczne podziały, które wyrastają z szerzenia wrogości i nakręcania złych emocji, są wielce niszczycielskie i gorszące. Prawdziwy patriotyzm w naszych czasach polega więc także na tym, aby budować jedność w różnorodności. Polskość wyrażana od wieków dwoma barwami – białą i czerwoną – powinna oznaczać biel niewinności i dobroci, zaufania i współpracy, oraz czerwień ofiary i gotowości do poświęcenia, solidarności i miłości. Nie ma dla nas w tym jubileuszowym czasie stulecia odzyskania niepodległości lepszej nauki aniżeli ta, którą usłyszeliśmy w czytaniu wyjętym z Pierwszego Listu św. Jana Apostoła: „Umiłowani, miłujmy się wzajemnie, ponieważ miłość jest z Boga, a każdy, kto miłuje, narodził się z Boga i zna Boga. Kto nie miłuje, nie zna Boga, bo Bóg jest miłością” (1J 4,7-8).

Jesteśmy odpowiedzialni przed Bogiem za nasz naród – naród polski, i za naszą ojczyznę – Polskę. Istnieje ona między Bugiem i Odrą oraz Tatrami i Bałtykiem, lecz istnieje i trwa przede wszystkim w naszych sercach, żywa i obecna wszędzie tam, gdzie jesteśmy. Jakiej Polski chcemy dzisiaj i jutro? Odpowiedź na to ważne pytanie łączy się nierozdzielnie z innymi pytaniami: Jaka Polska istniała w przeszłości? Dlaczego trwała i rozwijała się? Dlaczego upadła i stała się łupem zaborców i najeźdźców? Dlaczego niezłomnie podnosiła się z wielu klęsk oraz trwa i tak dynamicznie się rozwija? Szukanie rzetelnych odpowiedzi i naszą – nie tylko okolicznościową – refleksję opieramy na wierze w Boga, który jest Ojcem i Synem, i Duchem Świętym. Bóg przemawia do tych, którzy się na Niego otwierają i pragną Go słuchać. A pragną Go słuchać, bo jako dojrzały i mężni chrześcijanie chcą być solą ziemi i światłem świata. Bóg nie tylko do nas

przemawia, lecz również nas wspomaga. Kto ufa Bogu, nigdy nie jest sam! Bóg stale wybiera, powołuje, umacnia i prowadzi ludzi dobrych, szczerych i prostych. Są wśród nich prawdziwi ojcowie naszej niepodległości w tym jej kształcie, jaki – nie bez trudów i przeszkód – wykuwa się w ostatnim ćwierćwieczu: Prymas Tysiąclecia kard. Stefan Wyszyński, święty papież Jan Paweł II oraz wielcy bohaterowie naszej dawnej i obecnej historii. Nie są to sztuczne i doraźnie kreowane autorytety, lecz prawdziwi herosi chrześcijańskiej wiary i miłości, ludzie prawdziwie wolni, którzy wyznaczają standardy prawdziwie wolnego narodu. Takich ludzi zawsze nam potrzeba! Modlimy się też szczególnie za rządzących ojczyznę, władze państwowe i biskupów Kościoła, aby niestrudzenie i prostymi drogami prawdy i miłości prowadzili wolny naród, dając przykład obywatelskich cnót oraz wierności Bogu i Jego świętej woli wyrażonej w Dekalogu i Ewangelii. Tylko dzięki temu wniesiemy autentyczne dobro, a nawet możemy stawać się pokornym wzorcem i przewodnikami dla innych narodów, zwłaszcza bliższych i dalszych sąsiadów.

Wolność, którą podniosłe świętujemy, jest darem i tajemnicą. Jest to nie tylko wolność polityczna i brak kajdan narzuconych przez zewnętrznych nieprzyjaciół, ale także, a nawet przede wszystkim, przyjęty od Boga dar wolności wewnętrznej, widoczny w odrzucaniu zła i grzechu oraz nieustannym ponawianiu wybierania dobra. Nasza ojczysta historia nader wymownie świadczy, że takiej wolności nikt nam nie odbierze, bo ona wszystko przetrzyma i wszystko pokona. Lecz tajemnica wolności polega również na tym, że można od niej odstąpić i jej zaniechać, zbagatelizować ją, a nawet nią wzgardzić i wyprzedać. Nigdy więc dość powtarzania: gwarantem wolności jest Bóg, który objawił siebie w Jezusie Chrystusie i to On, niezależnie od tego, jak wezbrane i niepewne bywa morze ludzkiej historii, pozostaje najtrwalszą nadzieją każdego człowieka i narodu oraz całej ludzkości. Od samych początków ojczyznej historii przewodniczką Polaków do Boga jest Maryja, Matka Kościoła i Królowa Polski.

Żywe świadectwo polskości i wiary chrześcijańskiej, jakiemu dzisiaj wspólnie dajemy wyraz, czyni nas podatnymi na ufne przyjęcie słów Zbawiciela przypomnianych w Ewangelii według św. Jana: „Nie wy Mnie wybraliście, ale Ja was wybrałem i przeznaczyłem was na to, abyście szli i owoc przynosili, i by owoc wasz trwał – aby Ojciec dał wam wszystko, o cokolwiek Go poprosicie w imię moje. To wam przykazuję, abyście się wzajemnie miłowali” (J 15,16-17).

ks. Waldemar Chrostowski, Warszawa